

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE'DE OTUZ METRE VE ÜZERİ BALIKÇI GEMİLERİNDE
UYGULANAN GERİ-ALIM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra ERİKÇİ BİLGİN

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN - 2019

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE'DE OTUZ METRE VE ÜZERİ BALIKÇI GEMİLERİNDE
UYGULANAN GERİ-ALIM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

ESRA ERİKÇİ BİLGİN

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2019

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DE OTUZ METRE VE ÜZERİ BALIKÇI GEMİLERİNDE
UYGULANAN GERİ-ALIM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

**ESRA ERİKÇİ BİLGİN
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Bu tez/...../201..... tarihinde jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Serpil YILMAZ (Danışman)

Prof. Dr. Şengül BİLGİN

Dr. Öğretim Üyesi Cenkmen R. BEĞBURS

ÖZET

TÜRKİYE’DE OTUZ METRE VE ÜZERİ BALIKÇI GEMİLERİNDE UYGULANAN GERİ-ALIM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra ERİKÇİ BİLGİN

Yüksek Lisans Tezi, Su Ürünleri Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Serpil YILMAZ

Haziran 2019; 49 sayfa

Türkiye’de balıkçı gemilerinin tonaj ve makine gücü 1970 senelerinde devlet tarafından sağlanan gümrük muafiyetleri ve düşük faizli krediler nedeniyle önemli şekilde ilerleme göstermiş ve özellikle 1980 yılından sonra tekne sayısında hızlı bir artış gözlenmiştir. Bununla beraber, 1985 yılından itibaren av filosundaki hızlı gelişmeyle denizlerden elde edilen ürün miktarı giderek azalmış, söz konusu durum balıkçıların da reel gelirlerinin azalmasına neden olmuştur.

Türk denizlerinde 2018 verilerine göre 15.352 ruhsatlı balıkçı teknesi bulunmaktadır (Anonim 1). Avrupa Birliği (AB) devletlerinin balıkçı tekne sayısı ile Türkiye’deki tekne sayısı karşılaştırıldığında, AB ülkelerinin tekne sayılarının Türkiye’den daha az olduğu görülmektedir (Anonymous 1).

Ülkemizde halen uygulanan hatalı balıkçılık teknikleri yüzünden özellikle ekosistem ve balık stokları zarar görmektedir. Bu sorunu çözümlen en önemli araçlardan birisi ise genellikle devlet teşvikiyle yapılan geri-alım programlarıdır. Nitekim, başta AB Ülkeleri olmak üzere, balıkçılıkta gelişmiş ülkeler çok daha önce etkin çözümün filonun azaltılması olduğuna karar vermiş ve bu yönde uygulamalara geçmişlerdir.

2012 yılı itibariyle uygulamaya konan ve her bir yıl için ayrı çıkartılan tebliğler sonucu üç defa gerçekleştirilen geri-alım programının amacı filoda etkin bir azalma ile balık üzerindeki av baskısını azaltmak ve sürdürülebilir balıkçılığın önünü açmaktır.

Çeşitli sebeplerle Türkiye’de uygulanan gemi geri-alım programında şimdiye kadar önemli bir başarı sağlanamamıştır. Bu çalışmada söz konusu durum göz önüne alınarak denizlerimizdeki stoklar üzerinde oldukça baskın olan 30 metre ve üzeri gemi geri-alımının başarısı araştırılmış, soruna çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan incelemede, sürdürülebilir balıkçılık yönetiminde ve stokların korunmasında etkin olan , % 90 üretim payına sahip 18 metre ve üzeri gırgır ve trol balıkçı teknelerinin bu programa ilgi göstermedikleri ortaya çıkmıştır (Duran 2002).

Bu nedenle 12 metre ve üzeri gemilerin geri-alımı ile başlayan proje, sonraki yıllarda 10 metre ve üzerindeki balıkçı gemilerine kadar indirilmiş, 2014 yılındaki 3. Programda uzun teknelerin başvurularını sağlamak amacıyla destek miktarı değiştirilerek;

31- 34 metre balıkçı gemilerine 20 bin,

35-45 metre balıkçı gemilerine 30 bin ve

46 metre ve üzeri balıkçı gemilerine 35 bin TL destekleme ödemesi yapılması planlanmıştır.

Bu araştırmanın kapsamı ruhsatlı, 30 metre ve üzeri, Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBIS)'ne kayıtlı olup programdan yararlanmayan teknelerdir. Bu kapsamda bahsedilen tekne sahipleri/işletmecileri ile birebir anket yapılmıştır. Elde edilen verilerle programın 30 metre ve üzeri tekne sahiplerinin programdan yararlanmama sebepleri araştırılmış, etkin filo azaltma konusunda sadece gemi boyunu esas alan programın yeterli olup olmadığı ve bu konuda neler yapılabileceği irdelenmiş, diğer ülkelerde uygulanan programlarla karşılaştırılmalar yapılmıştır.

Programa katılmama kararındaki en büyük etken ekonomik olarak görülmektedir. Geri-alım programında belirlenen meblağın balıkçılara az gelmesi programa katılmama nedenlerinden en önemli faktörlerden birisi olarak belirlenmiştir. Bunun yanında teşvikten daha fazlasını kazanıyor olma, teknesini yenileme ve ruhsat satışını yapabilecek olma ihtimalleri, programa katılmayan balıkçıların bu kararı verirken en çok etkili olan faktörlerin başında gelmektedir. Baba mesleği bu kararda % 86 kadar etkili olmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: AB, balıkçı gemisi Balıkçılık, gemi geri-alım programı, Türkiye

JÜRİ: Prof. Dr. Serpil YILMAZ

Prof. Dr. Şengül BİLGİN

Dr. Öğr. Üyesi Cenkmen R. BEĞBURS

ABSTRACT

EVALUATION OF THE BUY-BACK PROGRAMME FOR FISHING VESSELS OVER THIRTY METERS IN TURKEY

Esra ERİKÇİ BİLGİN

MSc in Department of Aquaculture Engineering Basic Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Serpil YILMAZ

June 2019; 49 pages

There have been important developments in the number of fishing vessels, size and engine power due to low-interest loans and customs exemptions provided by the state in the 1970s and fishing vessel numbers showed a rapid increase especially after 1980 in Turkey. However, marine fisheries production has been decreasing since 1985 despite the rapid development of the fishing fleet, leading to a decline in the real income of fishermen.

In Turkish seas, there are 15.352 licensed fishing vessels actively operating with different depths in 2018 (Anonim 1). When the number of fishing vessels in Turkey is compared to those of the EU Countries vessels in these Countries are found to be less than in Turkey (Anonymous 1).

The situation is particularly damaging the ecosystem and the fish stocks by wrong fishing techniques. One of the most important ways to solve this issue is there purchase “buyback” programs that are commonly encouraged by regulations of the state. In fact, most of the EU Countries having advanced fishing industry decided that the reduction of fishing fleet is an effective solution and they have accepted to put it in to practice.

Implemented as of 2012 each year a new notification has been published in order to make buy-back program happen, purpose of these three different buy-back program is effective reduction in fleet therefore reduce the amount of hunting pressure on the fish and open the way to sustainable fishing.

The ship buy-back program, which is currently in process in Turkey so far, has not been successful for various reason. In this study, considering the aforementioned situation, the success of ship re-shipment of 30 meters or more, which is quite dominant on the stocks in our seas, has been investigated.

The investigation showed us that 18-metre or longer fishing boats that have the 90% production share, have the effect to protect the stocks and sustainable fishing; have no interest in the program (Duran 2002). In this study, considering the aforementioned situation, the success of ship buy-back program of 30 meters or more, which is quite dominant on the stocks in our seas, has been investigated.

The project, which covers 12-metre and longer fishing boats, at the beginning, in the light of this investigation, has been changed to 10- metre and longer fishing boats. In

2014 during the 3rd program in order to increase the longer boats to join support funds has been arranged as follows:

31- 34 metre Fishing boats 20K,

35-45 metre Fishing boats 30K and,

46 metre and longer Fishing boats 35K TL support payment has been planned.

In the light of these findings; the investigation includes the boats that are licensed, 30-metre or longer, registered at SUBIS but not involved in this program. There has been a questioner completed by the boat owners/operators. The Data gathered from this questioner will show: the reasons why the 30 metre or longer fishing boat owners don't benefit from the program, whether the program is sufficient, which only takes the length of the boat as a main criteria and investigating what can be done, comparing other Countries programs in the matter.

The most important factor in fisherman's decision not to participate in the program is seen as economic. The amount determined in the buyback program was little for fishermen. This is one of the most important factors for not participating in the program. In addition, the possibility of gaining more than incentives, renewing the fishing vessel and selling the license is one of the most effective factors in making this decision for the fishermen not participating in the program. Father's profession was as effective as 86% of this decision.

KEYWORDS:, buy-back programs, EU, Fisheries fishing vessel, Turkey

COMMITTEE: Prof. Dr. Serpil YILMAZ

Prof. Dr. Şengül BİLGİN

Asst. Prof. Dr. Cenkmen R. BEĞBURS

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgisinden faydalandığım, yol gösteren ve ufkumu açan danışmanım Prof. Dr. Serpil YILMAZ'a; denizcilikten çıkıp balığı ve balıkçılığı anlamamı sağlayan sayın hocam Prof. Dr. Cengiz DEVAL'e; gerek ders sırasında gerekse dışında sorularımı maruz görüp sabırla cevaplayan, ekonomik istatistiksel bilgisinden sonsuz faydalanabildiğim sayın hocam Prof. Dr. İbrahim YILMAZ'a; istatistik analizlerle uğraşırken yardım eli uzatan Tekirdağ Namık Kemal Üniversite'sinden sayın Öğretim görevlisi Dr. Umut TAÇ'a; ulaşamadığım yerlerde elim kolum olan arkadaşım Ayşe PEKŞEN ve annem Güldane ERİKÇİ'ye, buhran anlarımdaki sabrı, anlayışı ve elbette sonsuz maddi ve manevi imkan sağladığı için eşim Kaptan Mehmet Ragıp BİLGİN, çocuklarım Bennu ve Doğa'ya,

Kurumsal bilgi sağladıkları için T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri genel müdürü sayın Dr. Mustafa Altuğ ATALAY ve ekibine,

Ankete katılan tüm balıkçı gemisi sahiplerine, anket konusunda yardımını esirgemeyen tüm sevgili öğrencilerime,

Bana güvenen ve yapabilirsin diyen herkese,

Teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
AKADEMİK BEYAN	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ixx
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK TARAMASI	5
3. MATERYAL VE METOT	8
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	10
4.1. Sosyodemografik Veriler	10
4.2. Ekonomik Veriler.....	18
4.3. Tekne Verileri	20
4.4. Program Verileri.....	25
5. SONUÇLAR	33
6. KAYNAKLAR	35
7. EKLER.....	38
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Otuz Metre ve Üzeri Balıkçı Gemilerinde Uygulanan Geri-alım Programının Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

27/06/2019

Esra ERİKÇİ BİLGİN

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

- m : Metre
kW :Kilowatt
“.” : Ondalık Ayıraç

Kısaltmalar

- AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
AÜ : Akdeniz Üniversitesi
BSGM: Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
DTO : Deniz Ticaret Odası
EU : Avrupa Birliği
GRT : Geminin Ruhsatlarda Belirtilen Tonajı
GTHB : Tarım ve Orman Bakanlığı
HP : Beygir Gücü
OBP : Ortak Balıkçılık Politikası
SUBIS: Su Ürünleri Bilgi Sistemi
TL : Türk Lirası
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Denizde çalışılan gün sayısı.....20

Şekil 4.2. Av bölgelerine göre av araç tipi dağılımı 24

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. 1970- 1990 yılları arası deniz ürünleri üretimi ve denizdeki balıkçı teknesi sayısı	1
Çizelge 1.2. Yıllar itibariyle gemi geri-alım programından yararlanan tekne sahipleri sayısı ve destekleme miktarı.....	2
Çizelge 1.3. Balıkçı teknelerinin boy gruplarına göre geri-alım programına katılımı.....	3
Çizelge 1.4. Gemi boyuna göre geri-alım programları – 3. Program	3
Çizelge 4.1. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin bağlı olduğu limanlara göre dağılımı	11
Çizelge 4.2. Ankete katılan balıkçıların yaş gruplarına göre dağılımı	11
Çizelge 4.3. Ankete katılan balıkçıların eğitim durumu	12
Çizelge 4.4. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları ile eğitim düzeyleri karşılaştırması	12
Çizelge 4.5. Ankete katılan balıkçıların medeni hallerinin dağılımı	13
Çizelge 4.6. Ankete katılan balıkçıların tecrübe ve bahsi geçen tekne ile çalışılan süre dağılımı.....	13
Çizelge 4.7. Ankete katılan balıkçıların deneyim yıllarına göre grup dağılımı.....	13
Çizelge 4.8. Ankete katılan balıkçıların pişmanlık, memnuniyet durumu	14
Çizelge 4.9. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları ile pişmanlık, memnuniyet düzeyleri karşılaştırması.....	14
Çizelge 4.10 Ankete katılan balıkçıların barınma, sosyal güvence durumlarının dağılımı	15
Çizelge 4.11. Ankete katılan balıkçıların meslek dağılımları.....	16
Çizelge 4.12. Ankete katılan balıkçıların balıkçılık dışı gelir durumu ile başka bir meslek edinme kursuna katılma dağılımı.....	16
Çizelge 4.13. Ankete katılan balıkçıların babalarının mesleğinin de balıkçı olma oranı	17
Çizelge 4.14. Ankete katılan balıkçının yaş gruplarına göre çocuğunun balıkçı olmasını isteme durumu arasındaki bağlantının Ki kare yöntemi ile saptanması	17
Çizelge 4.15. Ankete katılan balıkçının tecrübe yılı gruplarına göre çocuğunun balıkçı olmasını isteme durumu arasındaki bağlantının Ki kare yöntemi ile saptanması	18

Çizelge 4.16. Ankete katılan balıkçıların yanlarında çalıştırdıkları personeli ile kan bağı durumu.....	18
Çizelge 4.17. Satış tutarı dağılımı (bin TL)	19
Çizelge 4.18. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları itibariyle yıllık satış tutarları istatistikleri (bin TL).....	19
Çizelge 4.19. Ankete katılan balıkçıların eğitim düzeyleri itibariyle yıllık satış tutarları istatistikleri	20
Çizelge 4.20. Ankete katılan balıkçıların 2017 yılında denizde çalıştıkları gün sayısı ..	20
Çizelge 4.21. Ankete katılan balıkçıların eğitim düzeyleri itibariyle denizde çalıştıkları gün sayısı istatistikleri	21
Çizelge 4.22. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları itibariyle denizde çalıştıkları gün sayısı istatistikleri.....	21
Çizelge 4.23. Ankete katılan balıkçıların av araç tipleri itibariyle denizde çalıştıkları gün sayısı istatistikleri.....	21
Çizelge 4.24. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin veri dağılımı	22
Çizelge 4.25. Ankete katılan balıkçılar ile Avrupa Birliği'ne bağlı ülkelerin balıkçı teknelerinin yaş grupları dağılımı	23
Çizelge 4.26. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin geçirmiş olduğu restorasyon durumu	23
Çizelge 4.27. Ankete katılan balıkçıların kullandıkları av bölgelerinin dağılımı.....	24
Çizelge 4.28. Ankete katılan balıkçıların geri-alım programından haberdar olma kaynakları dağılımı.....	25
Çizelge 4.29. Ankete katılan balıkçılara göre kendi teknelerinin değer verileri	25
Çizelge 4.30. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin boylarına ait istatistik verileri ...	25
Çizelge 4.31. Ankete katılan balıkçılara göre programa katılanların dağılımı	26
Çizelge 4.32. Ankete katılan balıkçıların gözüyle geri-alım programının olası etki dağılımları	27
Çizelge 4.33. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri frekans dağılımı	28
Çizelge 4.34. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Baba Mesleği” etkisinin çapraz tablo ile dağılımı	28

Çizelge 4.35. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Balıkçılık dışında para kazanacak başka bir işim yok” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı	29
Çizelge 4.36. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Balıkçılık dışında boş zamanlarımı geçirebileceğim bir hobim yok” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı	30
Çizelge 4.37. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Devletin ödediği teşvikten daha fazlasını kazanma” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı.....	30
Çizelge 4.38. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Tekneyi vermek yerine ruhsatını kullanarak teknemi yenileyebilirim” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı	31
Çizelge 4.39. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Bu teknenin ruhsatını başka birisine devletin ödediğinden daha fazla bir miktara satabilirim” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı	31
Çizelge 4.40. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Bu meslek baba mesleğidir, atamam” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı.....	32
Çizelge 4.41. Ankete katılan balıkçıların çocuklarının bu mesleği yapmaları konusundaki düşüncelerinin frekans dağılımı.....	33

1. GİRİŞ

1963 yılındaki Ankara antlaşmasından sonra oluşturulmaya başlanılan 5 yıllık kalkınma planlarında görülebileceği gibi, 1963- 1967 yılları arasında raporlanan su ürünleri üretimi 155 bin tonlardayken, 1988 yılında yine 6. Beş yıllık kalkınma planında bahsedilen üretim 676 bin tonlara çıkmıştır (Anonim 2). Bunun başlıca sebebi 1.kalkınma planında alınan kararlar kısmında bahsedilen ve ardından uygulanan tekne ve donanımını sigorta olarak kabul ederek Ziraat Bankasından verilen kolay kredi imkanındır (Anonim 3). Diğer bir sebebi de gümrük muafiyetidir

Yine söz konusu dönemde, kişi başına düşen balık tüketiminin de 1963 yılında 2 kg'dan, 1988 yılına 12,2 kg'a kadar çıktığı görülmektedir. Bu durum, Türk insanının sağlıklı beslenme üzerine bilinçlenmeye başladığını ve balık fiyatlarını ulaşılabilir bulduğunu ispatlamaktadır.

Türkiye'de özellikle 1980 yılından sonra, balıkçı teknelerinin sayısı, boy ve motor güçlerinde önemli gelişmeler olmuştur. Ancak, 1985 yılından itibaren av filosundaki hızlı gelişmeyle birlikte denizlerden elde edilen ürün ve balıkçıların reel gelirleri giderek azalmıştır (Anonim 4) (Çizelge 1.1). Bu durum, serbest giriş sisteminin hakim olduğu balıkçılık sektöründe, av gücünün plansız bir şekilde artmasının aşırı avcılığı doğurmasından ve aşırı avcılığın stoklara yaptığı baskıdan kaynaklanmıştır (Atay vd. 1995). Nitekim, 1990 yılında aşırı avlanma, kirlilik ve ekolojik değişim nedeniyle denizlerdeki avcılıktan elde edilen üretim 342 bin tona gerilemiş ve bu tarihten sonra Türkiye'nin su ürünleri ihracatı azalırken, ithalatı artmıştır (Anonim 4).

Çizelge 1.1. 1970-1990 yılları arası deniz ürünleri üretimi ve denizdeki balıkçı teknesi sayısı

Yıl	Üretim (ton)	Tekne sayısı (adet)	Tekne başına düşen üretim (ton)
1970	170.905	6.376	26,8
1975	103.666	4.520	22,9
1980	397.321	6.764	58,7
1985	532.602	8.604	61,9
1990	342.017	8.749	39,1

Avlanma için ilk koşul yeterli miktarda balığın olması ise de, fazla sayıda gemi ve aşırı avlanma ile balık stoklarında önemli bir azalma yaratmaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği'nin (AB) avlanma filosunu uygun ölçüye getirmek ve o noktada kalmasını sağlamak Ortak Balıkçılık Politikası'nın (OBP) ana hedeflerinden biri olmuştur. AB'ne tam üye olabilmek için Ortak Balıkçılık Politikasına uyum göstermek gerekliliğine rağmen, Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası'nın 1992 yılındaki ilk on yıl değerlendirmesine göre Türkiye'de mevcut balık kaynaklarına karşılık çok fazla gemi bulunmaktadır (Karauçak 2009).

Ülkemizde özellikle 1970'li yıllarda devlet tarafından sağlanan düşük faizli kredi

ve gümrük muafiyetleri nedeniyle balıkçı tekne sayısı hızlı bir artış göstermiş, 1991 yılında 8.646 adet olan toplam tekne sayısı % 78 artışla 15.406'a ulaşmıştır (Anonim 1). Avrupa Birliği ülkeleri toplam filosunun ise 2000 senesinde 95.285 iken 2017 yılına gelindiğinde 82.737' e düştüğü gözlenmektedir. AB Ülkeleri ile Türkiye'nin gemi sayıları karşılaştırıldığında filomuzdaki gemi sayısına en yakın ülke 14.977 gemi sayısı ile Yunanistan'dır (Anonymous 1). Buradan da anlaşılacağı üzere halen AB müzakerelerinde balıkçı filomuzun büyüklüğü sorun oluşturmaktadır. Söz konusu tekneler genellikle gırgır tekneleri olup, özellikle tehdit altındaki hamsi, sardalya, çaça gibi türleri avlamaktadır. Filo azaltma ve kontrol metotlarından biri ise dünya literatüründe de adı geçen geri-alım programlarıdır. Türkiye'de bu programa 2012 yılında başlanmış ve ilk alım 2013 yılında gerçekleştirilmiştir. 2016 yılına kadar üç aşamalı sürdürülmüş olan program ile her bir aşamada yaklaşık %19'luk azalma sağlanabilmiştir (Anonim 5).

Son yıllarda yapılan değişikliklere rağmen, birkaç yıldır uygulanan gemi alım programıyla filo sayısında önemli bir düşüş sağlanamadığı gibi, iki yıldan sonra tekne büyüklüğünün 10 metreye indirilmesi de programın başarısını engellemiştir. AB-Türkiye müzakerelerinde Ortak Balıkçılık kapsamında 13. Fasıl gereği Türkiye'de 2012 yılında gemi geri-alımları için gemi boyuna göre destekleme uygulaması başlatılmıştır. Nitekim 2012 yılındaki karara istinaden 2013 yılında 12 metrenin üzerindeki, 2013 yılındaki desteklemenin kapsamı genişletilerek 2014 yılında 10 metrenin üzerindeki, 2015 yılında balıkçı gemilerinin filodan çıkarılması için toplamda 1011 balıkçı gemisine yaklaşık 138,6 milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır. Bu kapsamda 10-20 metre balıkçı gemilerine 10 bin, 21-30 metre balıkçı gemilerine 15 bin, 31-34 metre balıkçı gemilerine 20 bin, 35-45 metre balıkçı gemilerine 30 bin ve 46 metre ve üzeri balıkçı gemilerine 35 bin TL destekleme ödemesi yapılmıştır. Av filosundan çıkarılan balıkçı gemilerinden nitelikleri uygun olan 18 adedi araştırma ve eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere üniversitelere ve araştırma kuruluşlarına, 12 adedi denetim amacıyla kullanılmak üzere Tarım İl Müdürlüklerine, 335 balıkçı gemisi ise ayrıştırma işlemine tabii tutulması için Makine Kimya Endüstri Kurumuna teslim edilmiştir (Çizelge 1.2). Bu kapsamda 2014 sonu itibari ile 12 m. üzeri gemilerin % 30, toplam filonun ise ancak % 3,2'si sayı olarak küçülmüş durumdadır (Anonim 5).

Çizelge 1.2. Yıllar itibariyle gemi geri-alım programından yararlanan tekne sahipleri sayısı ve destekleme miktarı

Alımın Gerçekleştiği Yıl	Alıma Söküm Tesislerine (Adet)	Devredilen (Adet)	Toplam (Adet)	Toplam Destekleme Miktarı (TL)
2013	335	29	364	62.083.850
2014	446	10	456	54.028.571
2015	180	11	191	22.515.942
TOPLAM	961	50	1011	138.628.363

Yapılan 3 programda filodan çekilen toplam tekne sayısı 1011 adettir. Filodan çekilen gemilerin 958 tanesinin boy dağılımı 10-20 metre arasında iken, % 90 üretimi

sağlayan teknelerin boylarının 18-65 m arasındaki gırgır ve trollerden oluştuğu ifade edilmektedir (Duran 2002). Nitekim, ilk programda 31 metre ve üzeri gemilerden sadece 5 tanesi yararlanmıştır (Anonim 5) (Çizelge 1.3).

Çizelge 1.3. Balıkçıların teknelerinin boy gruplarına göre geri-alım programına katılımı

Balıkçı gemisi boy grupları	Balıkçı gemisi geri-alım programları			Toplam geri alınan gemi sayısı(adet)	Destekleme programından faydalanan gemi oranı(%)
	I. program	II. program	III. program		
10 -20 m	323	440	185	958	94,7
21-30 m	36	6	6	48	4,8
31 m ve üzeri	5	0	0	5	0,5

Uygulanan programlara bakıldığında, başvuruların oransal oranları ise Çizelge 1.4'te görülmektedir. Ancak 2014 yılı itibariyle Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca, 30 metre üzeri teknelerin programa katılımını sağlamak amacıyla metre başı fiyatlandırmasında iyileştirme yapılmış ve daha önce 30 metre ve üzeri olarak belirlenen ölçek, 35-45 metre için 30.000 TL 46 metreden uzun gemiler için de 35.000 TL olarak belirlenmiştir (Çizelge 1.4). Böylelikle uzun teknelerin de programa katılımı hızlandırılmak istenmiş, ancak henüz önemli bir başarı sağlanamamıştır (Anonim 6). Bu nedenle bu tez çalışmasında geri-alım programına çok da olumlu bakmayan 30 metre ve üzeri tekne sahipleri ile ilgili aşağıdaki hipotezlerin doğruluğunun tespiti araştırılmıştır.

Çizelge 1.4. Gemi boyuna göre geri-alım programları – 3. program

No	Boy(m)	Metre başına destek miktarı (TL)
1	10-20	10.000
2	21-30	15.000
3	31-34	20.000
4	35-45	30.000
5	46 m ve üstü	35.000

- 30 metre ve üzeri tekne sahiplerinin geri-alım programına katılmama nedenleri:
- 30 metre ve üzeri tekne sahiplerinin çoğunun asıl mesleği balıkçılık olup,

balıkçılık baba mesleği ve sosyolojik bir olgudur.

- Eski ruhsatlı tekneler devletin verdiğiinden daha fazla bir meblağa yeni girişimciye satılabilir, çünkü Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2002 yılından itibaren gemi sahiplerine yeni ruhsat verilmemektedir.

Bu kapsamda araştırmanın amacı, 30 metre ve üzeri tekne sahiplerinin gemi geri-alım programına neden katılmadıklarını belirlemek, bu programın avantaj ve dezavantajlarını ortaya koymak, programın sürdürülebilir balıkçılık kapsamında sonraki yıllarda daha başarılı olabilmesi için kaynak oluşturmak ve literatüre katkı sağlamaktır.

2. KAYNAK TARAMASI

Zivin ve Mullins (2015), balıkçılıkta fazla kapasiteye ve aşırı kullanıma yönelik gemi geri-alım programlarının, programın yapısına ve gemiye özgü bilgilerin mevcudiyetine bağlı olarak, önemli ölçüde farklı kapitalizasyon seviyelerine yol açabileceğini tespit etmişlerdir. Bu makalede, aynı anda gemileri tek seferde sırayla satın alan programlar için açık artırma ihalelerini kullanarak ardışık denge sonuçları incelenmiş, kendi kendini finanse eden gemi geri-alımları için bir teorik model geliştirilmiştir. Teori ile maliyetleri homojen ve geri-alım yoluyla elde edilen gelire göre tahsis edilen finansman programları ile kalan gemiler arasında maliyetleri eşit bir şekilde yayan programların, olası geri-alım miktarını sınırladığı tespit edilmiştir. Bu analiz, geniş bir açık artırma yapısı ile mevcut filonun kabaca yarısının alınabileceğini Ancak, zayıf bilginin bir geri-alımını ne kadar olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir.

Lee ve Midani (2015), yaptıkları çalışmada Kore balıkçılığının, avcılık için sınırlı lisanslar, girdi kontrolleri ve kısıtlaması, yetiştiricilik için kapalı alanlar ve kafes büyüklüğü düzenlemesi gibi teknik önlemler ile yönetildiğini ifade etmişlerdir. Ancak tüm çabalara rağmen, Güney Kore'nin sularında hükümetin bir balık stoklama planı ve bir gemi geri-alım programı uygulamasına yol açan stok biyokütlesinde azalmalar tespit edilmiştir. Bu nedenle gemi geri-alım programı etkinliğinin açık deniz gemileri için mi yoksa kıyı gemileri için mi olması gerektiği konusunda bir tartışma başlamıştır. Bu çalışmada söz konusu tartışmaları sonlandırmak için bir Veri Zarflama Analizi yöntemi kullanılmış ve alım programının etkinliğini araştırmak için 1992'den 2012'ye kadar her biri kıyı ve deniz balıkçılığında 18 balıkçı filosundan veriler toplanmıştır. Sonuçlar, iki kıyı balıkçılık sektöründe ve bir açık deniz balıkçılığında etkin bir gemi geri-alım planı ile birlikte daha yoğun bir balıkçılık yönetimine ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Bu kapsamda Kore hükümeti, gemi geri-alım programına paralel olarak bir balık stok yönetimi için yeniden inşa planı hazırlanması önerilmiştir.

Squires vd. (2016)'nin Gemi Geri-alımları adlı kitaplarında, gemi geri-alımlarının çeşitli faydaları vurgulanmıştır. Geri-alımların, balık stoklarının aşırı kullanım sorununa bir çözüm yolu olacağı gerekçesiyle Balıkçılık yönetimi için uygun bir araç olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca söz konusu uygulamanın açık erişimli bir balıkçılıktan daha rasyonel hale getirilmiş balıkçılığa geçişe katkıda bulunabileceğini savunmuşlardır. Gemi sayısının azaltılmasının aynı zamanda karlılığı artıracığı, sektör katılımcıları arasındaki ilişkileri pozitif yönde etkileyeceğini bildirmişlerdir. Aynı zamanda çevreye daha duyarlı bir balıkçılığa olanak sağladığı için kamu tarafından çeşitli teşviklerle desteklendiğini ifade etmişlerdir.

Holland vd. (2017)'nin makalelerinde aşırı kapasiteyi azaltmak ve dünyadaki bazı balıkçılık işletmelerinde karlılığı artırmak için balıkçı teknesi ve izin geri-alım programları uygulandığını, bu programların genellikle kamu tarafından finanse edildiğini, ancak birkaç durumda, kalan filo tarafından geri ödenecek kredilerle finanse edildiğini ifade etmişlerdir. Ancak bu uygulamanın doğru olup olmadığının tartışıldığı çalışmada kota tarafından oluşturulan yıllık kazancın tahminleri, geri-alım kredisinin hizmet maliyeti ile karşılaştırılır. Sonuçlar, geri-alım programının, ortak paylarla birlikte uygulandığında, geri kalan gemilerin maliyetini haklı çıkarmaya yetecek miktarda kârlılıkta sürekli bir artış sağlayabileceğini kanıtlamaktadır. Ancak, vergilerini kredinin geri ödeme mekanizması olarak kullanmanın, geri-alımdan yararlanan ve geri ödeme

yapanlar arasında uyumsuzluğa neden olabileceği belirtilmiştir.

Teh vd. (2017) çalışmalarında balıkçılık geri-alımlarının, kapasite, ekonomik, ekolojik ve sosyal hedeflerin hepsine ulaşabilir olup olmadıklarını araştırmışlardır. Bu kapsamda; Avustralya, ABD, Britanya Kolombiyası (Kanada) ve Norveç olmak üzere dört ülke inceleniyor. Bu dört ülkede, her gemi geri-alımı programı ile kapasite, ekonomik, ekolojik ve sosyal hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı değerlendirildi. Sonuçta, geri-alımların, en azından kısa vadede, balıkçılık kapasitesinin azaltılması ve ekonomik karların artırılması gibi belirli program hedeflerine ulaşmada başarılı olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, değerlendirilen geri-alımların hiçbiri, balıkçılığa yeniden yatırım yapılmasının devam etmesi nedeniyle her konuda bir başarı getirmemiştir. Bu nedenle gelecekteki geri-alım programlarının tasarım ve uygulamaları için olumlu sosyal sonuçlara yönelik koşullarının sağlanması, güçlü bir ekonomi ve hesap verebilir liderlik ile yerel balıkçılık topluluklarına uyarlanmış sosyal yardım programlarını içermesi öngörülmektedir.

Göktay vd. (2018) tarafından Türkiye’de ilk balıkçı gemisi geri-alım programında alımı gerçekleşen 364 balıkçı gemisi arasından, basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen 76 balıkçı ile telefon anketi yapılmıştır. Araştırmada geri-alım programlarının Türkiye’de de uygulanmasının Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) (yeni adıyla Tarım ve Orman Bakanlığı)’nın son yıllarda balıkçılık yönetimi adına gerçekleştirdiği en önemli uygulamalarından biri olduğu vurgulanmıştır. Nitekim, araştırma sonuçlarına göre, Balıkçıların % 91’i programı faydalı bulmuş, % 95’i ise programın devam etmesi gerektiğini düşünmektedir. Sonuç olarak, balıkçı gemisi geri-alım programının değerlendirilmesiyle ilgili bu çalışmada, balıkçılık kapasitesinin düşürülmesi ve aşırı avcılıkla mücadele edilmesi açısından bilgiler sunulurken, sektörün daha iyi yönetilmesi için, uygun politikalar geliştirilmesi önerilmektedir.

Quijano vd. (2018) tarafından “Karma balıkçılıkta teknik verimliliğe katkıda bulunan faktörler: Geri-alım programlarına etkileri” adlı çalışma yapılmış olup, Meksika’da faaliyet gösteren yarı sanayi filosunun etkinliğini değerlendirilmiştir. Ana hedef türlerinin avlanmasındaki azalma, mevcut avlanma baskısını azaltmak için yönetim alternatiflerinin uygulanmasını gerektirdiği için dört filo segmentinin verimliliğini ve faktörlerini değerlendirmek amacıyla stokastik bir sınır analiz modeli kullanılmışlardır. Analize denizdeki günler, mürettebat büyüklüğü, motor gücü, ay ve yıl olmak üzere beş değişken dahil edilmiştir. Veriler 2005, 2012 ve 2014 sezonlarında gerçekleşen toplam 5497 balık avı gezisinin detaylarını kaydeden kayıt defterlerinden alınmıştır. Ayrıca, kaptanların filo verimliliğini etkileyen faktörler konusundaki bakış açılarını değerlendirmek için görüşmeler yapılmıştır. Çıkan sonuçlarda, filo segmentleri arasında, önemli verimlilik etkinliklerinin farklı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle gemi geri-alımında, bir balıkçılık filosunda teknik verimliliği tanımlayan faktörleri anlamının yönetim stratejilerinin uygulanması için bir gereklilik olduğu vurgulanmıştır.

Agar vd. (2019) tarafından yapılan çalışmayla ABD’nin Virgin Adaları’ndaki St. Croix’teki net geri-alım ve yasakları incelenmiş ve net yasağın amacını popülasyonları korumak, avlanmayı azaltmak, habitat etkileşimlerini en aza indirmek; geri-alımın amacını ise yasağın getirdiği ekonomik sıkıntıyı azaltmak olarak tanımlanmıştır. Yapılan analizde ise reformların sınırlı bir başarıya sahip olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmaya göre, yerel balıkçılık yöneticileri, politikaların uygulanma gecikmelerini ve

sınırlı geri-alım desteğini değiştirmek, yüksek oranda kaybedilen kazançların öngörülemeyen sonuçlarını engellemek için katılımcı bir yaklaşımı desteklemektedirler. Araştırmada bu reformlarla ilgili teşvik bazlı düzenleyici yaklaşımların, yönetim sonuçlarını iyileştirme ve yönetim sürecinde güvensizliği en aza indirmenin bir aracı olarak daha fazla dikkate alınılması savunulmaktadır.

3. MATERYAL VE METOT

Bu çalışmada 30 metre ve üzeri balıkçı teknelerinin, balık stokları üzerinde daha etkin olduğu hipotezi esas alınarak, geri-alım politika uygulamasının işlevi ve programın amaçlarına ulaşip ulaşmadığının tespiti için, 30 m ve üzeri tekneye sahibi balıkçılar ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Desteklemeden yararlanmayan balıkçı tekne sahipleriyle daha önceden hazırlanan anket formları kullanılarak yapılan yüz yüze görüşmeler ile, birincil veriler elde edilmiştir. Çalışmada ayrıca daha önce yapılmış araştırmalardan ve yayınlanmış çeşitli istatistiklerden de ikincil veri olarak yararlanılmıştır.

Söz konusu balıkçı gemilerinin özellikleri, SUBİS bilgisayar kayıtlarından elde edilmiş, örnekleme esas alınacak çerçeve (popülasyon) oluşturulmuş, bu özelliklere sahip 251 tekne bilgisi paylaşılmıştır. Yapılan analizde 251 teknenin en küçüğünün 30 m, en büyüğünün 62 m, ortalama boyunun 38 m, standart sapmasının 6,25 m ve varyansının 39 olduğu tespit edilmiştir. Popülasyon büyük olmadığından ve göreceli olarak homojen olarak nitelendirilebileceği için basit tesadüfi örnekleme ile örnek hacminin hesaplanmasının uygun ve yeterli olacağı düşünülmüştür (Yamane vd. 2001) (Teorem 3.1). Araştırmada tekne boyları değişken olarak alınarak, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle örnek sayısı belirlenmiştir. Örnek sayısının hesaplanmasında % 95 güvenilirlik ve tekne boyundan 1,3 m sapma ile çalışılması uygun bulunmuştur.

$$n = \frac{N (ZS)^2}{N d^2 + (ZS)^2} \quad (3.1)$$

n : Örnek büyüklüğü

N : Populasyondaki birim sayısı,

S² : Varyans,

S : Standart sapma

d : Araştırmacı tarafından kabul edilebilen sapma miktarı (1,3 m)

Z : Güven derecesine göre standart normal dağılım tablosundaki z değeridir (1,96).

Anket dönemi olarak balıkçıların sefere çıkmadığı Nisan - Eylül 2018 dönemi seçilmiş olup anketle elde edilen veriler, tezin birincil materyalini oluşturmuştur. Ayrıca, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (BSGM) Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS) kayıtları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (yeni adıyla Tarım ve Orman Bakanlığı) sirküleri ve istatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) verileri, Devlet Planlama Teşkilatı Kalkınma Planları (DPT), AB Komisyonunun AB İlerleme Raporları ve paydaşlardan toplanacak veriler ile geri-alım programı ile ilgili yurtiçi ya da yurtdışı yapılmış çalışmalar (makale, tez, kitap)'dan edinilecek veriler tezin ikincil materyali olarak kullanılmıştır. Bu çerçevede deneklerden,

Sosyo-Demografik veriler içerisinde;

Tekne sahibinin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, medeni hali, sosyal güvencesi, yıl içinde çalışılan gün sayısı bilgileri derlenmiştir. Ayrıca, ekonomik veriler ve teknenin niteliklerini belirten tekne verileri toplanmıştır. Program verileri altında da geri-alım programına yönelik görüşler elde edilmeye çalışılmıştır.(Ek 1 Anket).

Toplanan veriler için, açık uçlu, kapalı uçlu ve likert ölçekli sorulardan faydalanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS paket program kullanılarak, sonuçlar frekans analizi ve ortalamalar şeklinde sunulmuştur. Balıkçıların sosyo-ekonomik özellikleri ile geri-alım programına uyumlulukları ve tekne nitelikleri arasında istatistiksel anlamda doğrusal ya da dolaylı ilişki olup olmadığı korelasyon kurularak, söz konusu ilişkilerin istatistiksel anlamda önemli olup olmadığı varyans analizi yöntemiyle araştırılmıştır.

Anket çalışması ile amaçlananlar;

Geri-alım programına katılmayan 30 m ve üstü tekne sahiplerinin;

- a) Programa katılmamalarının olası sebepleri,
- b) Programla ilgili yargı ve görüşleri,
- c) Eğitim durumu ve yaş grupları ile yargıları (düşünceleri) arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Hipotezler;

- Geri-alım programına katılmayan tekne sahiplerinin ana geçim kaynakları balıkçılıktır; balıkçılıktan çıkma durumunda para kazanabilecekleri başka işleri yoktur, bu konuda başka bir meslek dersi almamışlardır; ata mesleği balıkçılıktır ve bu işi çocuklarına devretmek istemektedirler.
- Tespit edilen boya oranlı gemi bedelinin, balıkçıları programa katılmaya teşvik edecek düzeyde olmadığıdır.

Yöntem gereği betimsel istatistik veriler kullanılmış olup, analizlerde ortalamalar, frekans ve oransal dağılımlardan, aralarındaki ilişkinin incelenmesi için de ki-kare ve Anova testinden faydalanılmıştır.

Yüz yüze gerçekleşen 73 anket sonuçları SPSS 20 programında elektronik ortamda toplanmış ve analizler yapılmıştır. Anketler Karadeniz, Marmara ve Ege Bölgesinde 2018 av yasağı dönemi gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Dünya üzerinde ilk olarak 1970’li yıllarda başlayan gemi geri-alım programları çeşitli denemelerden geçmiş ve farklı şartlarda uygulanmıştır. Söz konusu program ilk kez 1970 yılında Kanada somon balıkçılığında uygulanmış olup, toplam 4 programda aşamalı olarak ilerlemiştir. Balıkçılardan tekne ve lisanslar geri alınmış ancak, tekne sahiplerinin % 47’sinin tekrar balıkçılığa döndüğü görülmüştür (Kurt ve Muse 1984).

Filo büyüklüğünün balıkçılığı sürdürülebilirlik ve finansal anlamda olumsuz etkilediğini tespit eden İngiltere, 1960 yılında bir çalışma yapmış, 1968 yılında bu çalışmanın bulguları ile Davis Planı’nı oluşturmuştur. Ardından neredeyse Kanada somon balıkçılığı ile eş zamanlı olarak gemi geri-alım programı uygulamıştır. Toplamda beş ayrı programla hem gemi hem de lisans geri-alımları gerçekleştirilmiştir. Nitekim söz konusu uygulama ile Grafton ve arkadaşları tarafından 2000 yılından itibaren somon filusunda % 43’lük azalma sağlandığı rapor edilmiştir (Grafton vd. 2005).

1991 yılındaki Balıkçılık Antlaşmasıyla Tayvan hükümeti de, gemi sayısı, tonajı, balıkçılık alanı, dönemi ve balıkçılıkla ilgili politikalarda sınırlandırmalar getirmiştir. 2002 yılı itibariyle iki kademeli olarak isteğe göre gemi geri-alım programı uygulanmış, balıkçılık geliri bir önceki yıla göre % 35,5 oranında yükselme gösterdiğinden ilk uygulamada büyük bir başarı sağlanmıştır. İkinci program 2004 yılında sona ermiş ve hükümetin açıkça başka bir geri-alım programı olmayacağını beyan etmesine rağmen, balıkçılar daha yüksek gelir elde edecekleri diğer programları beklemektedirler (Curtis ve Squires 2004).

Kurumlar ve balıkçılarla yapılan ön görüşmelerde Türkiye’de uygulanan söz konusu programın, üretimde % 90 payı olan tekne boylarının 18-65 m arasındaki gırgır ve trollerden oluştuğu dikkate alınarak, tekne boyunun 10 metreye düşürülmesinin programın başarıya ulaşmasını olumsuz etkileyeceği ifade edilmiştir. Nitekim, AB ülkelerine bakıldığında Türkiye’deki geri-alım programının istenilen seviyeye getirilemediği açıktır (Yılmaz vd. 2017). Bu nedenle araştırmada balıkçılarla görüşülerek gemi geri-alım programının başarısının artırılması için gereken uzunluğun belirlenmesi amaçlanmıştır. Ancak bu tür uygulamaların başarılı olabilmesi birçok etkene bağlıdır. Montemayor ve diğerlerinin yaptıkları çalışmada böyle politikaların başarılı olması için kısa ve uzun dönem hedeflerinin iyi tanımlanması ve uygulanabilir olması, şeffaf ve güçlü sosyal politikalarla desteklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Montemayor vd. 2015).

4.1. Sosyo –demografik veriler

Ankete katılan balıkçıların tamamı beklendiği gibi erkektir. Bu durumda kadınların balıkçılıkta, özellikle teknelerde görev alması, çalışması durumuyla çok nadir karşılaşıldığını belirtmek mümkün görülmektedir. Nitekim balıkçılık erkeklerin egemen olduğu bir iş kolu niteliğindedir.

Materyal ve metotta da belirtildiği üzere, Bakanlığa kayıtlı ve balıkçı ruhsatlı 30 metre ve üstü teknelerin geri-alım programına bakış açısını değerlendirmek için yapılan ankete 73 tekne sahibi / işletmecisi katılmıştır. Ankete katılan teknelerin bağlama limanları esas alındığında Çizelge 4.1’den de görülebileceği gibi, toplamdaki teknelerin % 48’inin Balıkesir’e ait olduğu gözlenmektedir. Balıkesir’i Trabzon, Samsun ve Bursa

takip etmektedir.

Çizelge 4.1. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin bağlı olduğu limanlara göre dağılımı

Limanlar	Sıklık	Oran(%)
Balıkesir	35	48
Bursa	5	7
Giresun	1	1
Istanbul	5	7
Ordu	3	4
Rize	1	1
Samsun	9	12
Trabzon	12	17
Yalova	2	3
Toplam	73	100

Çalışmada ankete katılan balıkçıların yaşları 3 gruba ayrılmıştır. 1. gruptakiler göreceli olarak daha az yaşa sahip oldukları için “genç balıkçılar” olarak nitelendirilmişlerdir. Bu gruptakiler 35 yaş altı balıkçılardan oluşmaktadır, 2. gruptakiler “orta yaş grubu” olarak isimlendirilmiş olup, 35 - 50 yaşlarındakileri içermektedir. Son grupta da 50 yaş ve üstü “olgunlar” bulunmaktadır.

Anket yapılan balıkçıların yaş dağılımına bakıldığında, 32 balıkçının yani % 44’ünün orta yaş grubunda olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 4.2). Olgunlar grubundakilerin sayısı 27 olup, tüm balıkçıların % 37’sini oluşturmaktadır. Geri kalan 14 balıkçı (% 19) ise genç balıkçı grubundadır. İncelenen balıkçılar içerisinde en genç balıkçının yaşı 22, en yaşlının yaşı 70 ve yaş ortalamasının da 45 ± 11 olduğu belirlenmiştir. Bu değerler incelenen balıkçıların yaşlarının genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.2. Ankete katılan balıkçıların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş grupları	Sıklık	Oran(%)
35 yaş altı	14	19
35-50 yaş arası	32	44
50 yaş ve üstü	27	37
Total	73	100

Günümüz dünyasının en önemli unsurlarından biri eğitimidir. Eğitim eskiden meslek edinme süreci olsa da günümüz çağının bilgi çağı olması, bilgiye ulaşımın kolaylaşması nedeniyle artık eğitim ve öğretim birlikte yapılmakta, yaşam boyu öğrenmeye çalışılmaktadır. Eğitim derecesi, kişiye özgüven verip başarılı olmasına olanak sağlar. Mesleki olarak yapılan işi daha kaliteli, bilinçli gerçekleştirmeyi mümkün kılar. Bu bağlamda eğitimle ilgili verilere bakıldığında büyük bir yüzdenin (% 47) ilköğretim mezunu olduğu ve üniversite okuyanların oranının % 11 olarak belirlendiği görülmektedir.

(Çizelge 4.3). 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Çizelge 4.3. Ankete katılan balıkçıların eğitim durumu

	Sıklık	Oran(%)
İlkokul mezunu	34	47
Ortaokul mezunu	17	24
Lise mezunu	13	18
Üniversite mezunu	8	11
Toplam	72	100

Aşağıdaki tabloda, incelenen balıkçıların yaş gruplarına göre eğitim düzeylerinin durumu ele alınmıştır. Bu amaçla Çizelge 4.4 düzenlenmiştir. Çizelge incelendiğinde yaş grupları arttıkça ilk ve ortaokul mezunu balıkçıların sayısı ve oranı artarken, buna karşın lise ve üniversite mezunlarının sayısı ve oranı giderek azalmakta olduğu görülür. Nitekim genç balıkçıların % 35,71'i ilk ve ortaokul mezunu iken % 64,29'u lise ve üniversite mezunlardır. Aynı oranlar olgun balıkçılar grubunda sırasıyla % 96,15 ve % 3,85 olarak bulunmuştur. Ankete katılan tekne sahiplerinin eğitim düzeyleri ile yaş grupları arasındaki bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlılığına bakıldığında önemlilik düzeyi 0,004 olarak bulunmuştur. Yani balıkçıların yaş gruplarına göre eğitim düzeylerinin önemli ölçüde farklı olduğu belirlenmiştir. Bu değerler yeni nesil balıkçıların daha eğitilmiş olduklarını göstermektedir. Bu durum gelecek açısından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 4.4. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları ile eğitim düzeyleri karşılaştırması

Yaş grupları	İlk ve ortaokul mezunları		Lise ve üniversite mezunları		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
35 yaş altı	5	35,71	9	64,29	14	100,00
35-50 yaş arası	21	65,63	11	34,38	32	100,00
50 yaş ve üstü	25	96,15	1	3,85	26	100,00
Toplam	51	70,83	21	29,17	72	100,00
Khi kare test sonuçları						
İstatistikler	Değer		Serbestlik derecesi	Önem düzeyi (2-taraflı)		
Pearson khi kare	15,550 ^a		4	0,004		
Olabilirlik oranı	18,313		4	0,001		

Bu bölümde aynı zamanda anket yapılan balıkçıların medeni durumları da incelenmiştir. Nitekim, beklendiği üzere görüşülen balıkçıların büyük bir bölümü (% 96'sı) evlidir. Sadece 3 adet bekar balıkçı ile karşılaşılmıştır. Esas itibari ile bu beklenen ve normal bir durum olarak görülmektedir (Çizelge 4.5). Ankete katılan 3 adet denek dul olduklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.5. Ankete katılan balıkçıların medeni hallerinin dağılımı

Medeni hali	Sıklık	Oran(%)
Evli	67	96
Bekar	3	4
Toplam	70	100

Balıkçılıkta deneyim önemli bir faktördür. Balıkçının deneyimli olması balıkçılık faaliyetini olumlu olarak etkileyen temel unsurlardan birisidir. Bu nedenle balıkçıların deneyim süreleri de tespit edilmiştir. Ankete katılan balıkçıların ortalama yıl tecrübesi 29 iken ankete katıldıkları andaki tekneleriyle ortalama 15 yıl zaman geçirmişlerdir. En az deneyimi olan balıkçının, 5 yıllık tecrübesi vardır. Bunun yanında en fazla tecrübeli olarak 50 yıllık balıkçılarla da görüşülmüştür (Çizelge 4.6).

Ankete katılan balıkçıların tecrübe yılları 3 gruba ayrılmıştır. 1. Grupta “daha az deneyimliler” olarak 20 yıl altı, 2. Grupta “deneyimliler” statüsünde 20 yıl dahil olmak üzere 35 yıla kadar olanlar ve son grupta da 35 ve üstü yıl olanlar ki, bunlara “uzmanlar” denilebilir. Deneyim dağılımına bakıldığında 32 yıl frekans sıklığında % 44 ağırlığın, 20-35 yıl arası tecrübe olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, balıkçı filomuzun sevk ve idaresi daha çok orta deneyimli grup tarafından yapılmaktadır denilebilir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.6. Ankete katılan balıkçıların tecrübe ve bahsi geçen tekne ile çalışılan süre verileri

	Tecrübe	Bu tekne ile çalıştığı sene
Geçerli	73	73
Ortalama	29	15
Minimum	5	1
Maksimum	50	32

Çizelge 4.7. Ankete katılan balıkçıların deneyim yıllarına göre grup dağılımı

	Frekans	Oran(%)
20 yıl altı	14	19
20-35 yıl arası (20 dahil)	32	44
35 ve üstü	27	37
Total	73	100,0

Pişmanlık bir kişinin geçmişteki davranışlarından hoşnut olmama duygusudur. Bu nedenle balıkçıların buldukları durumdan hoşnutluk derecesi ve pişmanlıkları kantitatif ve ucu açık şekilde sorulmuştur. Yapılan ankette balıkçılardan “Şimdiki aklım olsaydı” cümlecığının devamını doldurmaları istenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, balıkçı olduğu için pişmanlık ve bundan memnuniyet duyan balıkçılar eşit orandadır. Nitekim, Çizelge 4.8’e göre, 23 balıkçı, yani % 33 oranında balıkçı mesleğinden memnun iken aynı

sayı ve orandaki balıkçı mesleğinden memnun değildir (Çizelge 4.8). Cümleyi “okurdum” olarak tamamlayan denek sayısı 19 olup örneklem sayısına göre % 28’i temsil etmektedirler. Ankete katılan tekne sahiplerinin pişmanlık, memnuniyet durumu ile yaş grupları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlılığına bakıldığında ise önemlilik düzeyi 0,004 olarak bulunmuştur. Yani balıkçıların yaş gruplarına göre pişmanlık ya da memnuniyet durumunun önemli ölçüde farklı olduğu belirlenmiştir. 35 yaş altı genç nüfus başka bir mesleğe yönelmek istediklerini, orta yaş grubu olarak nitelenen 35-50 yaş aralığındaki balıkçılar yine balıkçı olmak istediklerini, olgun grubundaki 50 yaş üstü balıkçıların da daha fazla eğitilmiş olmak istedikleri gözlenmektedir. Bu durum genç balıkçıların durumdan memnun olmaması olarak değerlendirilebilir (Çizelge 4.9). Ankete katılanların 4’ü bu soruya cevap vermemiştir.

Çizelge 4.8. Ankete katılan balıkçıların pişmanlık, memnuniyet durumu

Şimdiki aklınız olsaydı..	Sıklık	Oran(%)
Yine balıkçı olurudum	23	33
Başka bir meslek seçerdim	23	33
Okurdum	19	28
Diğer	4	6
Toplam	69	100

Çizelge 4.9. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları ile pişmanlık, memnuniyet düzeyleri karşılaştırması

Pişmanlık, memnuniyet		Yaş grupları *			
		1	2	3	Toplam
Yine balıkçı olurudum	Frekans	1	17	5	23
	Yatay yüzde (%)	4,3	73,9	21,7	100,0%
	Dikey yüzde (%)	7,7	60,7	20,8	35,4%
Başka bir meslek seçerdim	Frekans	7	7	9	23
	Yatay yüzde (%)	30,4	30,4	39,1	100,0%
	Dikey yüzde (%)	53,8	25,0	37,5	35,4%
Okurdum	Frekans	5	4	10	19
	Yatay yüzde (%)	26,3	21,1	52,6	100,0%
	Dikey yüzde (%)	38,5	14,3	41,7	29,2%
Toplam	Frekans	13	28	2004	65
	Yatay yüzde (%)	20,0	43,1	36,9	100,0%
	Dikey yüzde (%)	100,0	100,0	100,0	100,0%

Çizelge 4.9'un devamı

Khi kare test sonuçları			
İstatistikler	Değer	Serbestlik derecesi	Önem düzeyi (2-tarafli)
Pearson khi kare	15,255 ^a	4	0,004
Olabilirlik oranı	16,173	4	0,003

*1-35 yaş altı / 2- 35-50 yaş arası / 3- 50 yaş ve üstü

Türkiye’de hanelerin büyük çoğunluğu ev sahibidir, bir başka deyişle kira ödememektedir. Türkiye’de aile yapısı araştırmasına göre, kiracı olan haneler kentte % 31,5’i bulmaktadır (Anonim 7). Balıkçıların sosyo ekonomik durumunu incelemek için sorulan sorulardan biri de barınma durumuyla ilgilidir. Ankete katılan balıkçıların % 97’si kendine ait evi olduğunu bildirmişlerdir (Çizelge 4.10).

Yine insanların hayat boyunca yaşam kalitesini etkileyen en önemli unsurlardan biri sosyal güvence olmaktadır. Sosyal güvenlik, insanların gelirlerine bakılmaksızın toplum huzurunu ve refahını bozan sosyal tehlikelerin verdiği zararlardan “insan hakkı” ve esas itibariyle de “devlet görevi” olarak primli ya da primsiz sistemlerin kullanılması, kişilerin sosyal tehlikelerin zararlarından kurtarılma güvencesidir (Anonim 8). Bu bağlamda ankete katılan balıkçıların sosyal güvencesi sorulmuş ve % 92’sinin sosyal güvencesi bulunduğu, sosyal güvence türünün % 75’inin bağkur olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.10). İki kişi bu soruya başka işlerde de çalıştığından cevap vermemiştir.

Çizelge 4.10. Ankete katılan balıkçıların barınma, sosyal güvence durumlarının dağılımı

	Sıklık	Oran(%)
Barınma durumu		
Ev sahibi	69	97
Kiracı	2	3
Toplam	71	100
Sosyal Güvence		
Var	65	92
Yok	6	8
Toplam	71	100
Sosyal güvence kurumu		
Bağkur	49	75
Ssk	14	22
Emekli	2	3
Toplam	65	100

Anketimize katılan kişilere toplam balıkçılık tecrübesi, bahsi geçen tekne ile çalışma zamanı, birincil ve varsa ikincil işleri sorulmuştur. Alınan cevaplara göre

görüülen balıkçıların % 97'sinin asıl mesleği balıkçılıktır. 2 kişinin ise balıkçılık ikincil işi durumundadır (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Ankete katılan balıkçıların meslek dağılımları

	Frekans	Oran(%)
Asıl meslek		
Balıkçı	71	97
Diğer	2	3
Toplam	73	100
İkincil meslek		
Yok	69	95
Çeşitli	4	5
Toplam	73	100,0

Balıkçı filoları ile ilgili alınan önlemlerin sürdürülebilir balıkçılık dengesini korumaya yeterli olmadığı düşüncesi ile 2012 yılında uygulanmaya başlanılan geri-alım programı 19 Haziran 2012'de 28328 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. Ancak, Uluslararası çevre incelendiğinde programın farklı sınıflarda uygulandığı görülmektedir: (I) sadece gemilerin alındığı uygulamalar, (II) sadece lisansların geri alındığı uygulamalar (III) hem gemi, hem de lisansların alındığı uygulamalar. Ülkemizde uygulanan geri-alım programı III numaralı maddede belirtilen olup bu programdan yararlanmak isteyen balıkçılardan hem gemisi hem de ruhsatı geri alınmıştır.

Bu nedenle deneklerin balıkçılığı bırakmaları durumunda ne iş yapabileceklerini araştırdığımızda; 65 sıklıkla % 89'unun balıkçılık dışında bir geliri olmadığını, herhangi bir meslek edinme kursuna katılmadığını ve paraya dönüştürebilecekleri hobileri bulunmadığını saptanmıştır (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Ankete katılan balıkçıların balıkçılık dışı gelir durumu ile başka bir meslek edinme kursuna katılma dağılımı

	Frekans	Oran(%)
Balıkçılık dışı gelir		
Var	8	11
Yok	65	89
Toplam	73	100
Meslek edinme kurslarına katılımı		
Evet	10	11
Hayır	63	89
Toplam	73	100,0

Meslek seçimi ve kariyer planlaması bir kişinin hayatında en önemli rol oynayan faktörlerden biridir. Uzmanlara göre, kişinin benzersiz zihin şifresi dikkate alınmadan aşağıda verilen bakış açılarıyla hareket etmek, maalesef ki mutsuz ve motivasyon sorunu yaşanan bir hayatın kapılarını aralamaktadır. Kariyer planlamasında yapılan yanlışların başında “Ailemizde bu meslekle ilgili bir büyüğümüz var, onu örnek aldım” ve “Ailece bizde herkes bu alanda çalışıyor” maddeleri gelmektedir (Anonim 9). Bu bağlamda balıkçılığın babadan miras kalma bir meslek olup olmadığını ve aynı şekilde babalarından aldıkları bu mesleği çocuklarına bırakma isteklerini karşılaştırmak için hazırlanan sorulara verilen yanıtlar değerlendirildiğinde 66 kişinin yani ankete katılanların %90’ının babasının da balıkçı olduğu görülmüştür (Çizelge 4.13). Balıkçılığın babadan oğula öğrenme şeklinde ilerleyeceğini düşünen kişi oranı % 92 olup balıkçılık mesleğini çocuklarının da yapmasını isteyenlerin oranı % 51’dir.

Çizelge 4.13. Ankete katılan balıkçıların babalarının mesleğinin de balıkçılık olma oranı

	Sıklık	Oran(%)
Evet	66	90
Hayır	7	10
Toplam	73	100

Yeni yetişen nesle ata mesleğini bırakmak isteyip istememe durumunu ve bu durumu etkileyen faktörler incelendiğinde, aşağıdaki bulgulara varılmıştır:

Söz konusu durum ile yaş ve tecrübe yılı grupları arasındaki bağlantı ayrı ayrı ki kare yöntemi ile sorgulandığında, bu iki unsur da istatistiksel bağlamda çok farklı çıkmamıştır (Çizelge 4.14, Çizelge 4.15).

Çizelge 4.14. Ankete katılan balıkçının yaş gruplarına göre çocuğunun balıkçı olmasını isteme durumu arasındaki bağlantının Ki kare yöntemi ile saptanması

	Çocuğunuzun da balıkçı olmasını ister misiniz?		Toplam
	Evet	Hayır	
35 yaş altı	9	5	14
35-50 yaş arası	5	17	22
50 yaş üstü	3	14	17
Toplam	37	36	73
Khi kare test sonuçları			
İstatistikler	Değer	Serbestlik derecesi	Önem düzeyi (2- taraflı)
Pearson khi kare	1,291 ^a	2	0,524
Olabilirlik oranı	1,307	2	0,520

Çizelge 4.15. Ankete katılan balıkçının tecrübe yılı gruplarına göre çocuğunun balıkçı olmasını isteme durumu arasındaki bağlantının Ki kare yöntemi ile saptanması

	Çocuğunuzun da balıkçı olmasını ister misiniz?		Toplam
	Evet	Hayır	
20 yıl altı	6	8	14
20-35 yıl arası	19	13	32
35 yıl ve üstü	12	15	27
Toplam	37	36	73
Khi kare test sonuçları			
İstatistikler	Değer	Serbestlik derecesi	Önem düzeyi (2-tarafli)
Pearson khi kare	1,731 ^a	2	0,421
Olabilirlik oranı	1,739	2	0,419

Gemi boyunun büyümesi ile avlanma türleri geliştikçe balıkçılık tek kişiyle yapılabilen bir meslek olmaktan çıkmaktadır. Ankete katılan balıkçıların % 90'ı bu mesleği babalarından miras aldıkları halde, sadece yarıya yakını (% 51) çocuklarının bunu devam ettirme niyetindedirler. Para kazanmak için yaptıkları bu mesleği, aile fertlerinin bu konuya eğilimlerinin değişmesi ve 2011 TAYA araştırmasına göre Türkiye'deki geniş aile yapısı varlığını sürdürmekle birlikte (% 10,1) en yaygın aile tipinin çekirdek aile (% 68,6) olması nedeniyle, tekne sahipleri kan bağı dışında diğer insanlarla çalışmak zorunda kalmışlardır. Nitekim araştırma sonuçlarına göre, tekne sahiplerinin % 59'u kan bağı olmayan personel çalıştırdıkları yönündedir. Geri kalanlar da farklı oranlarda aile fertleri ile çalıştığını belirtmişlerdir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Ankete katılan balıkçıların yanlarında çalıştırdıkları personelleri ile kan bağı durumu

	Frekans	Oran(%)
hayır	43	59
evet	21	29
yarı yarıya	5	7
%20	4	5
Toplam	73	100

4.2 Ekonomik Veriler

Bu bölümde, ankete katılan balıkçıların programla ilgili kantitatif düşünceleri ve kendi tekneleri ile ilgili veriler anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, tekne sahiplerine, kendi teknelerine biçtikleri fiyat, yıllık satış tutarı gibi istatistiksel veriler ile programın ödediği miktar arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Çizelge 4.12'den de izlenebileceği gibi ankete katılan balıkçıların neredeyse tamamının (% 89), tek geçim kaynağının balıkçılık olduğu bilgisiyle, yıl içindeki toplam

satış tutarları incelendiğinde; % 6'sının soruya yanıt vermemesi ile birlikte, ortalamanın $3.327.941 \pm 1.190.960$ bin TL olduğu görülmektedir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Satış tutarı dağılımı (bin TL)

Geçerli	68
Ortalama	3,327,941
Std. Sapma	1,190,960
Minimum	1,400,000
Maksimum	7,500,000

Ankete katılan tekne sahiplerinin toplam yıl içindeki satış tutarları ile yaş grupları arasındaki bağlantı Varyans analizi (Anova one way test) ile incelendiğinde ön koşul olan gruplar arasındaki homojenlik, Sig. Sayısı 0,05'in üstünde çıktığı için gerçekleşmiştir. Anova testinde önem derecesi 0,884 çıkmıştır. Test sonuçlarına göre balıkçıların yaş grupları yıllık satış tutarları üzerinde bu üç grubun ortalaması farklılaşmamaktadır (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları itibariyle yıllık satış tutarları istatistikleri (bin TL)

Yaş grup aralığı	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	
35 yaş altı	3.291.666,67	940.462,491	1.500.000	5.000.000	
35-50 yaş arası	3.260.344,83	1.123.084,028	1.400.000	6.000.000	
50 yaş üstü	3.416.666,67	1.381.540,389	2.000.000	7.500.000	
Total	3.327.941,18	1.190.960,429	1.400.000	7.500.000	
ANOVA					
	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Önem derecesi
Gruplar arası	360848546315	2	180424273157	0,124	0,884
Grup içi	94671063218390	65	1456477895667		
Toplam	95031911764705	67			

Ankete katılan balıkçıların eğitim düzeyleri ile yıllık satış tutarları arasındaki bağlantı için Anova testi yapılmış ve grupların ortalama değerleri arasında fark bulunmamıştır (Çizelge 4.19). Bu bağlamda eğitim kategorisinin de satış tutarını etkilemediği belirtilebilir.

Çizelge 4.19. Ankete katılan balıkçıların eğitim düzeyleri itibariyle yıllık satış tutarları istatistikleri (bin TL)

Eğitim düzeyi	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
ilkokul mezunu	3.285.937,50	1.143.088,232	1.400.000	6.500.000
ortaokul mezunu	3.290.625,00	1.186.622,483	1.500.000	6.000.000
lise mezunu	3.090.909,09	768.706,115	1.500.000	4.000.000
üniversite mezunu	3.375.000,00	1.157.275,125	1.500.000	5.000.000
Toplam	3.265.671,64	1.082.687,766	1.400.000	6.500.000

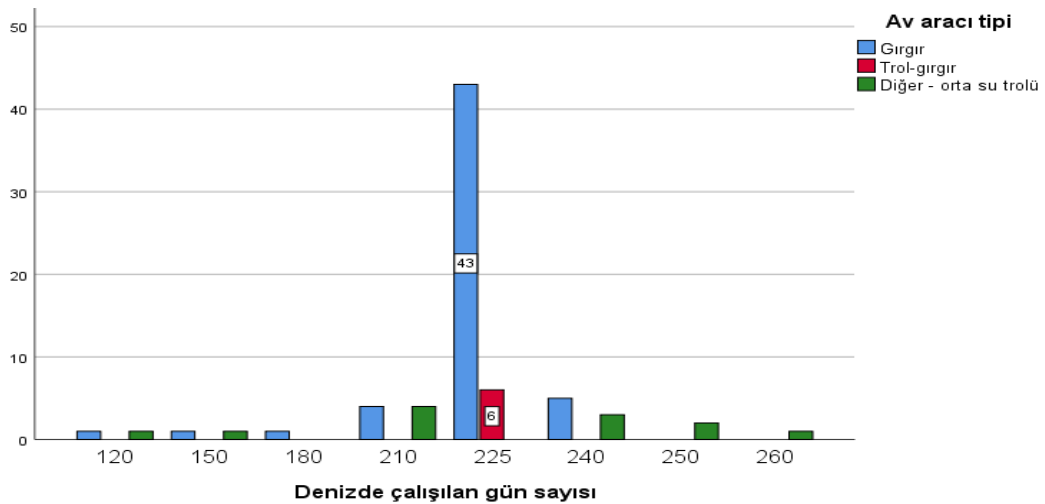
4.3 Tekne Verileri

II. gemi geri-alım programının değerlendirmesinden çıkan sonuçlar (Göktay vd. 2018) incelendiğinde bu programdan yararlanan teknelerin %14'ünün o yıl içinde hiç avlanmamış, % 28,5'unun da 100 gün altında denize çıktığı görülür. 30 metre ve üstü tekneleri "aktif balıkçılık" yapmaktadır. Programa katılmama nedenlerinin en başında bu faktör rol olmaktadır. Nitekim ankete katılan balıkçıların denize çıktıkları gün sayısı ortalamaya göre 221 ± 24 'dür. En az 120, en çok da 260 gün denizde çıkan tekne sahipleri ile görüşme yapılmıştır (Çizelge 4.20).

Denizde çalışılan gün ile avlanma araçları arasındaki bağlantı araştırıldığında ise en çok denize çıkılan gün sayısı 225 iken, gırgır teknesi ile avlanmanın birinci sırada yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.1).

Çizelge 4.20. Ankete katılan balıkçıların 2017 yılı içinde denizde çalıştıkları gün sayısı

Ortalama	221
Std. Sapma	24
En az	120
En çok	260

Şekil 4.1. Denizde çalışılan gün ile avlanma araçları karşılaştırması

Araştırmada denizde çalışılan gün süresini etkileyen faktörleri bulmak için bir takım incelemeler yapılmıştır. Çalışmada ankete katılan balıkçıların eğitim düzeyleri ile denizde çalıştıkları gün sayısı arasındaki bağlantı incelenmiş ve grupların ortalama değerleri arasında fark bulunmamıştır (Çizelge 4.21). Yani kişilerin eğitim düzeyleri denizde yıl boyunca kaç gün çalıştıkları ile ilgili değildir, denebilir. Bir diğer inceleme ise balıkçıların yaş grupları ile denizde çalıştıkları gün arasındaki ilişkinin varlığı ile ilgilidir. Yapılan karşılaştırmada yaş grupları ile denizde çalışılan gün arasında da bağlantı bulunmamıştır (Çizelge 4.22). Av araç tipleri ile denizde çalışma günleri arasındaki bağlantıya bakıldığında ise, Anova test sonuçlarına göre iki grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır (Çizelge 4.23). Sonuç olarak tüm bu incelemeler sonrasında, denizde çalışma gün sayısının balıkçıların yaşları, eğitim düzeyleri ve teknelerinin av araçları ile anlamlı bir ilgisi olmadığı söylenebilir.

Çizelge 4.21. Ankete katılan balıkçıların eğitim düzeyleri itibariyle denizde yıl boyunca çalıştıkları gün sayısı istatistikleri

Eğitim düzeyi	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
ilkokul mezunu	227,79	8,807	210	250
ortaokul mezunu	217,94	25,499	120	225
lise mezunu	210,38	32,433	150	260
üniversite mezunu	211,88	38,816	120	240
Total	220,56	23,729	120	260

Çizelge 4.22. Ankete katılan balıkçıların yaş grupları itibariyle denizde çalıştıkları gün sayısı istatistikleri

Yaş Grupları	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
35 yaş altı	223,21	31,232	120	250
35-50 yaş arası	220,00	18,448	150	260
50 yaş üstü	220,00	25,306	120	240
Tüm balıkçılar	220,62	23,569	120	260

Çizelge 4.23. Ankete katılan balıkçıların av araç tipleri itibariyle denizde çalıştıkları gün sayısı istatistikleri

Av aracı tipleri	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
Gırgır	221,18	19,196	120	240
Trol-gırgır	225,00	,000	225	225
Diğer - orta su trolü	215,83	42,310	120	260
Tüm balıkçılar	220,62	23,569	120	260

Çizelge 4.23'ün devamı

ANOVA					
	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	Önem derecesi
Gruplar arası	407,412	2	203,706	0,360	0,699
Grup içi	39589,848	70	565,569		
Toplam	39997,260	72			

Balık tutma işi amatör olarak olta gibi ilkel aletlerle yapılabildiği gibi, tekneler vasıtasıyla teknolojik teçhizatlar donatılarak profesyonel olarak da gerçekleştirilebilir. Balıkçı denildiği zaman ekonomik olarak bundan çıkar sağlayan ve genelde tekne ile denize açılan insanlar anlaşılır. Teknelerin malzemesi ahşap veya saç olabilir. Tez konusu olan 30 metre ve üzeri balıkçı teknelerinin hepsi saç teknelerdir. Metal yorgunluğu veya denizde arıza ve mahzur kalma olasılığını en aza indirmek için büyük gemiler gibi balıkçı tekneleri de periyodik olarak bakıma girerler. Burada tespit edilen eksiklikler tamamlanır. Denize çıkmasına herhangi bir mani olmadığına dair belge ile yeni av sezonu başlar. Teknenin ve ana makinanın yaşı bu sürede yapılacak kontroller için önemlidir. 30 metre ve üstü balıkçıların kullandıkları teknelerin verilerini incelemek için ankette bu tip sorulara yer verilmiştir. Derlenen cevaplara göre ankete katılan balıkçılar ortalama 20 ± 8 yaşındaki gemileri 10 ± 5 yıllık makine ile sevk etmekte ve avlanmaktadırlar. Makine gücü ortalama 1893 Beygir Gücü (HP)'dür. En genç tekne 1, en yaşlısı da 36 yaşındadır (Çizelge 4.24). Ankete katılan balıkçıların ortalama tekne yaşı 20 olduğu için tekneler 20 yaş altı ve 20 dahil 20 yaş üstü olarak 2 gruba ayrıldığında, % 61,6'sının 20 yaş ve üstü çıktığı görülür. Yaş ilerledikçe bakım maliyetleri artacak, malzemeler yıpranıp metal yorgunluğu nedeniyle saç değişimleri başlayacaktır. Bu bağlamda 30 metre ve üstü ankete katılan balıkçılık teknesi verileri ile 2017 Avrupa Birliğine bağlı ülkelerin balıkçı filo verileri karşılaştırıldığında filomuzun daha genç olduğu söylenebilir (Çizelge 4.25) (Anonymous 2).

Çizelge 4.24. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin veri dağılımı

	Teknenin yaşı	Ana makina yaşı	Ana makina gücü
Ortalama	20	10	1893
Std. Sapma	8	5	837
Minimum	1	1	600
Maksimum	36	28	4200

Çizelge 4.25. Ankete katılan balıkçılar ile Avrupa Birliği'ne bağlı ülkelerin balıkçı teknelerinin yaş grupları dağılımı

		Frekans	Oran(%)			Frekans	Oran(%)
20 yaş altı	Ankete katılan	28	38,4	Avrupa Birliği	23.595	28,5	
20 dahil 20 yaş üstü	balıkçıların tekne yaşları	45	61,6	ülkeleri balıkçılarının tekne yaşları	59.142	71,5	
Toplam		73	100,0		82.737	100,0	

2001 yılında filoya tekne girişinin sınırlandırılmasıyla birlikte teknelere %20 boy artış hakkı tanınmıştır. Karadeniz'de balıkçılık yönetimi uygulamalarının balıkçılığımıza olan etkilerinin değerlendirildiği bir çalışmada Üstündağ (2013) şu sonuçlara erişmiştir:

“Genellikle boy değişikliği yapıldığında tekne kızağa çekilmişken motor yenileme veya ilavesi de yapılmaktadır. Boy artışının nedenleri gırgır ve trol teknelerinde benzerlik arz etmektedir. Tekneler güvertede çalışma alanını artırmak (gırgırda % 25,8, trolde % 27,8), tekneye daha fazla balık koyabilmek (gırgırda % 20,2, trolde % 22,2) için boy artışına gitmektedir. Burada önemli olan bir husus da boy artışına tekneler arasındaki rekabetin (gırgırda % 12,4, trolde % 16,7) neden olduğudur. Sürekli bir yarış halinde oldukları balıkçılar tarafından dile getirilmektedir. Ayrıca gırgırlar için, orkinos (% 9,0) ve Gürcistan suları gibi açık denizde avcılık (% 7,9) ve troller için ortasu avcılığı (% 11,1) da boy artışında etkili nedenler olarak belirtilmiştir”.

Bu araştırmada ankete katılan balıkçıların teknelerinin restorasyon geçirme durumu araştırıldığında, 41 tekne sahibi bu haklarını kullandıklarını ifade etmişlerdir (Çizelge 4.26). Bu da gelecekte teknesini restore etme ihtimalini elinde tutarak programa katılmama nedenlerinden en baskın olan faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

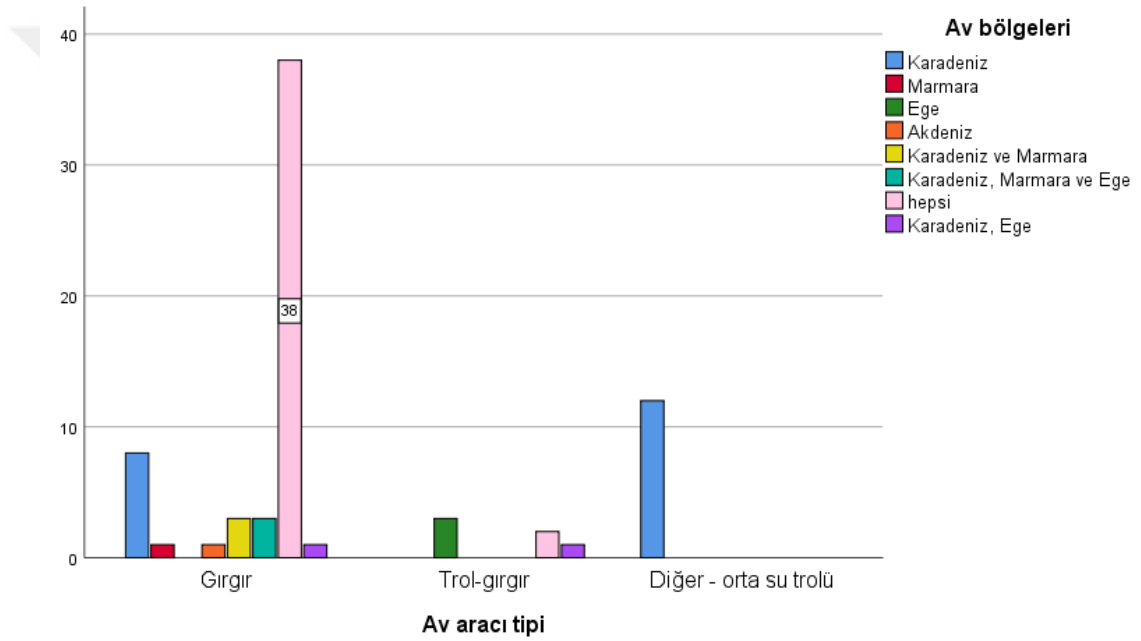
Çizelge 4.26. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin restorasyon durumu

	Sıklık	Oran(%)
Hayır	32	44
Evet	41	56
Toplam	73	100

Balıkçıların avlandıkları bölgelere bakılacak olursa; ankete katılan tekne sahiplerinin % 56'sı ülkenin bütün denizlerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun içinde gırgır gemileri çoğunluğu teşkil etmektedirler (Çizelge 4.27, Şekil 4.2).

Çizelge 4.27. Ankete katılan balıkçıların kullandıkları av bölgelerinin dağılımı

	Sıklık	Oran(%)
Karadeniz	20	27
Marmara	1	1
Ege	3	4
Akdeniz	1	1
Karadeniz ve Marmara	3	4
Karadeniz, Marmara ve Ege	3	4
Karadeniz, Ege	2	3
Hepsi	40	56
Toplam	73	100

Şekil 4.2. Av bölgelerine göre av aracı tip dağılımı

Ankete katılan tekne sahiplerinin % 60'ı geri-alım programından haberdar olup kaynak belirtmemiş iken, % 21'i Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından bilgilendirildiklerini söylemişlerdir (Çizelge 4.28). Ankete katılan balıkçılar arasında gemi geri-alım programından haberdar olmayan balıkçı yoktur.

Çizelge 4.28. Ankete katılan balıkçıların geri-alım programdan haberdar olma kaynakları dağılımı

	Sıklık	Oran(%)
Kaynak belirtilmemiş	44	60
Bakanlık	15	21
Liman	7	10
Arkadaş	5	7
Diğer balıkçılardan	1	1
İnternet	1	1
Toplam	73	100

Araştırmada ankete katılan 30 metre ve üstü balıkçı tekne sahiplerinin programa katılmama nedenleri araştırılmıştır. Balıkçılardan kendi teknelerinin ederi sorulmuştur. Programda tekne boyunun her bir metresi başına biçilen miktarın az olması olasılığı üzerinde durularak analiz yapılmıştır. Balıkçıların kendi teknelerine biçtikleri değer ile karşılaştırma yapıldığında ve balıkçıların ortalaması 367,810 TL/metre olarak bulunur. Bu bağlamda geri-alım programında belirlenen meblağın balıkçılara az gelmesi programa katılmama nedenlerinden en önemli faktörlerinden birisi olarak görülebilir (Çizelge 4.29, Çizelge 4.30).

Çizelge 4.29. Ankete katılan balıkçılara göre kendi teknelerinin değer verileri

Ortalama	13.723.698
Std. Sapma	9.079.348

Çizelge 4.30. Ankete katılan balıkçıların teknelerinin boylarına ait istatistik verileri

Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
30,00	52,20	37,31	5,65

4.4 Program Verileri

Anketin gerçekleştirilme tarihine kadar 3 geri-alım programı yapılmıştır. Bu programları balıkçıların gözüyle değerlendirebilmek için de balıkçılara bu konuda anket soruları yöneltilmiştir. Bir balıkçı olarak kendi düşüncelerine göre bu sorulara cevap vermesi istenmiştir. Bunlardan ilki programdan yararlanan kişilerle ilgili açık uçlu bir sorudur. Anket sahiplerine birden fazla sıfat belirleyebilecekleri yönünde bilgi verilmiştir. “Geri-alım programına sizce kimler katıldı” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde % 40 oranında “eski” ve % 25 oranında da “Hurda” tekne sahipleri sonucuna varılmıştır (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.31. Ankete katılan balıkçılara göre programa katılanların dağılımı

	Sayılan	Oran(%)
Eski	38	40
Hurda	24	25
Ahşap	16	16
Pasif	14	15
Küçük	4	4

Curtis ve Squires (2004) balıkçılık geri-alım programlarının amaçlarından bazılarını aşağıdaki gibi açıklamaktadır;

“Filoları modernize etmek, filo yapısı ve kompozisyonu ayarlamak,
Aşırı sömürülmüş stokları korumak ve yeniden inşasına yardım etmek,
Biyolojik çeşitliliği desteklemek”.

Ülkemizde yapılan 3 tur geri-alım programının amacı ise; stokların korunması, av baskısının azaltılması ve sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması yönündedir (Ek 2 Balıkçı gemisini avcılıktan çıkarana yapılabilecek destekleme tebliği).

Bu amaçlar doğrultusunda balıkçılara tamamlanmış programların olası etkileri sorulduğunda, yarısının programı faydalı bulmadığı görülmektedir. Aynı şekilde programda belirlenen metre başına ücretin az olduğu, bu yüzden talebin de etki sağlayacak kadar olamayacağı yönündeki görüş ise % 12,5 oranındadır (Çizelge 4.32) .

Eski ve ahşap teknelerin devlete verilerek filonun yenileneceğini, teknesini veren kişilerin zaten pasif balıkçılık yapıp işi bilmediklerini, bu nedenle balıkçılığı da bırakacaklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde gemi geri-alım programının olumlu olabileceğini varsayan kişilerin oranı % 37,5'tur.

Gemi geri-alım programının devam etmesini düşünen balıkçılar 44 sıklıkla % 61 oranında iken, programı faydalı gören balıkçılar sadece yüzde % 50'yi bulmaktadır (Çizelge 4.32). Bu oranlardan anlaşılmaktadır ki; balıkçılar yine de programın devam etmesi gerektiğini düşünmektedirler. Söz konusu durum şu şekilde anlamlandırılabilir: eski ve hurda tekneleri bu programla filodan çekilmesi ile filo yenilenecektir.

II. Geri-alım programının daha küçük teknelere hitap edebilmesi için kabul boyu 12 m'den 10 m'ye indirilmiştir. Ancak, önceki çalışmalardan alınan bilgi, avlanmanın % 90'ının boyları 18-65 m arasındaki gırgır ve troller tarafından yapıldığıdır (Duran 2002). Bu bilgiler ışığında, bu şekilde tekne alımıyla, programın balık üzerindeki baskıyı azaltma amacına hizmet etmeyeceği düşüncesi oluşturduğu söylenebilir. Nitekim 31 metre ve üzeri hiçbir tekne programa başvurmamıştır. Öte yandan devredilen gemilerin sadece % 9'u trol veya gırgırdır (Ünal ve Ekmekçi 2015).

Çizelge 4.32. Ankete katılan balıkçıların gözüyle geri-alım programının olası etki dağılımları

Düşünceler	Sıklık	Oran(%)
Faydalı olduğunu düşünmüyorum	36	50,0
Belirlenen ücret düşük, talep az olur	9	12,5
Olumlu olarak görüyorum	27	37,5
Toplam	72	100,0

30 metre ve üzeri balıkçıların programa rağbet göstermeme nedenlerini araştırmak amacıyla tekne sahiplerine yönelik olası sebeplere dayalı 5’li likert ölçekli bir takım sorular anket vasıtasıyla balıkçılara yöneltilmiştir. Çıkan sonuçlar SPSS 20 programında çapraz tablolar vasıtasıyla frekans dağılımı olarak incelenmiştir. Buna göre en baskın etkenlerden birisi (% 98 oranında) teşvikten elde edecekleri meblağdan daha fazla kazanıyor olduklarıdır (Çizelge 4.33). Bu yüzden programa katılmama kararını vermekte tahmin edildiği üzere ekonomik verilerinin daha etkili olduğu, teknelerini vermek yerine restorasyon yapmanın (% 95) veya sadece ruhsat satışını gerçekleştirmenin bile daha kazançlı geleceği (% 95) kanısında oldukları görülmüştür.

Ekonomik anlamda etkili olabilecek hobi veya başka meslek edindirme kurslarına katılım oranının oldukça düşük olmasına rağmen (% 13), bu faktörün programa katılma kararlarını etkileyecek düzeyde olmadığı görülmüştür. % 63 oranındaki balıkçılar programa katılmama kararını verirken hobilerinin veya başka bir mesleğe dair eğitim ve bilgisinin olmaması durumunun hiçbir şekilde etkili olmadığını kaydetmişlerdir (Çizelge 4.33).

Ankete katılan balıkçıların neredeyse tamamının (% 97) asıl işleri balıkçılıktır (Çizelge 4.33). Ancak % 66 oranında tekne sahipleri, programa katılmama kararını verirken bu faktörün etkisinin olmadığını belirtmişlerdir.

Ankete katılan balıkçıların % 90’ının babası da balıkçı olup (Çizelge 4.33), bu durumun programa katılmama nedenlerinin içinde % 86 olarak baskın olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre ata mesleği olarak devam edilen balıkçılığı, program kararındaki çocuklarına devretme faktörü, bu konuda orta düzeyde kalmıştır. Görüşülen balıkçıların % 43’ü bu durumun kararlarında hiç etkisi olmadığını söylerken, % 55’i söz konusu durumun kararlarında çok etkili olduğunu kaydetmiştir.

Çizelge 4.33. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri frekans dağılımı

Faktörler	Etki düzeyi					Top.
	1	2	3	4	5	
1. Balıkçılık dışında para kazanacak başka bir işim yok	49	2	2	7	13	73
2. Balıkçılık dışında boş zamanlarımı geçirebileceğim hobim yok	46	3	3	8	13	73
3. Halihazırda devletin ödediği teşvikten daha fazlasını kazanıyorum	1	0	0	1	71	73
4. Tekneyi vermek yerine ruhsatını kullanarak teknemi yenileyebilirim.	2	0	1	1	69	73
5. Bu teknenin ruhsatını başka birisine devletin ödediğinden daha fazla bir miktara satabilirim.	0	0	2	2	69	73
6. Bu meslek baba mesleğidir, atamam.	5	3	0	2	63	73
7. Çocuğumun da bu mesleği yapmasını istiyorum.	31	0	2	0	40	73
Yüzde dağılımı						
1. Balıkçılık dışında para kazanacak başka bir işim yok	66	3	3	10	18	100
2. Balıkçılık dışında boş zamanlarımı geçirebileceğim hobim yok	63	4	4	11	18	100
3. Halihazırda devletin ödediği teşvikten daha fazlasını kazanıyorum	1	0	0	1	98	100
4. Tekneyi vermek yerine ruhsatını kullanarak teknemi yenileyebilirim.	3	0	1	1	95	100
5. Bu teknenin ruhsatını başka birisine devletin ödediğinden daha fazla bir miktara satabilirim.	0	0	3	3	94	100
6. Bu meslek baba mesleğidir, atamam.	7	4	0	3	86	100
7. Çocuğumun da bu mesleği yapmasını istiyorum.	43	0	3	0	55	100

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Ankete katılan balıkçılara baba mesleği sorulduğunda % 90'ı bu soruya balıkçı olarak cevap vermiştir. Babaları balıkçı olan bu gruptan % 90,9'ı, programa katılmamasında baba mesleğinin çok etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun kararında hiç etkili olmadığını söyleyen kişi sayısı 2 olup, toplama oranı ise % 3'tür (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Baba Mesleği” faktörünün çapraz tablo ile dağılımı

Babanın balıkçı olup olmama durumu		Etki düzeyi *				Toplam
		1	2	4	5	
Evet	Frekans	2	2	2	60	66
	Yatay yüzde (%)	3,0	3,0	3,0	90,9	100,0%
	Dikey yüzde (%)	40,0	66,7	100,0	95,2	90,4%
Hayır	Frekans	3	1	0	3	7
	Yatay yüzde (%)	42,9	14,3	0,0	42,9	100,0%

Çizelge 4.34'ün devamı

	Dikey yüzde (%)	60,0	33,3	0,0	4,8	9,6%
Toplam	Frekans	5	3	2	63	73
	Yatay yüzde (%)	6,8	4,1	2,7	86,3	100,0%
	Dikey yüzde (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0%

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

30 metre ve üstü balıkçı teknelerinin geri-alım programına katılmamalarındaki olası nedenlerinin yazılı olduğu 5'li likert ölçeğine göre hazırlanan tablo ankete katılanlara sunulmuştur. Burada bahsedilen her bir faktörün, eğitim düzeyi ve yaş grupları arasındaki etki düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, deneklerin balıkçılık dışında para kazanacak başka işlerinin olmaması durumu % 66 oranında olup, katılmama kararında hiç bir etkisi yoktur. Bu ilk olası etki, yaş gruplarının hepsinde ve eğitim düzeyinde lise mezunu balıkçılar haricinde farklılaşmamaktadır (Çizelge 4.35).

Çizelge 4.35. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Balıkçılık dışında para kazanacak başka bir işim yok” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı

	Etki derecesi *					Toplam
	1	2	3	4	5	
İlkokul mezunu	24	0	0	2	8	34
Ortaokul mezunu	13	1	1	1	1	17
Lise mezunu	5	0	1	4	3	13
Üniversite mezunu	6	1	0	0	1	8
Toplam	48	2	2	7	13	72
Yaş gruplarına göre						
35 yaş altı	10	0	0	2	2	14
35-50 yaş arası	19	2	1	3	7	32
50 yaş üstü	20	0	1	2	4	27
Toplam	49	2	2	7	13	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Ankete katılan balıkçıların % 13'ünün hobileri olmadığı görülmüştür. Ancak, ankete katılanların % 63'ünde bu durumun programa katılmama kararı üzerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Bu olası etki, 35-50 yaş arası olarak nitelenen orta yaş grubu ile lise mezunu balıkçılar haricinde farklılaşmamaktadır (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.36. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Balıkçılık dışında boş zamanlarımı geçirebileceğim bir hobim yok” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı

	Etki derecesi *					Toplam
	1	2	3	4	5	
İlkokul mezunu	22	1	2	3	6	34
Ortaokul mezunu	11	2	1	1	2	17
Lise mezunu	5	0	0	4	4	13
Üniversite mezunu	7	0	0	0	1	8
Toplam	45	3	3	8	13	72
Yaş gruplarına göre						
35 yaş altı	7	1	1	1	4	14
35-50 yaş arası	20	0	1	5	6	32
50 yaş üstü	19	2	1	2	3	27
Toplam	46	3	3	8	13	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Ankete katılan tekne boylarının en uzununu (Çizelge 4.30) için yapılan hesaplamada, tek seferliğe mahsus olmak üzere teknesini geri veren balıkçıların, maksimum 1.827.000 TL (en uzun tekne boyu x geri-alım metre değeri) gelir elde edecekleri ortaya konmuştur. Fakat hali hazırda aktif balıkçılık yapan balıkçılar yıllık ortalama satış tutarını 3.327.941 TL (Çizelge 4.17) olarak belirtmişlerdir. Bu bağlamda olası muhtemel nedenlerden en önemlisi ekonomik anlamda sürecin devamlılığıdır (Çizelge 4.37).

Çizelge 4.37. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Devletin ödediği teşvikten daha fazlasını kazanma” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı

	Etki derecesi *			Toplam
	1	4	5	
İlkokul mezunu	1	0	33	34
Ortaokul mezunu	0	0	17	17
Lise mezunu	0	1	12	13
Üniversite mezunu	0	0	8	8
Toplam	1	1	70	72
Yaş gruplarına göre				
35 yaş altı	0	0	14	14
35-50 yaş arası	1	0	31	32
50 yaş üstü	0	1	26	27
Toplam	1	1	71	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Yapılan analizde balıkçıların teknelerini verme yerine, ruhsatı kullanıp teknelerini yenileyebileceği veya ruhsatı satma seçeneklerinin etkisi aynı oranda görünmektedir (Çizelge 4.38, Çizelge 4.39). Söz konusu durum aslında tahmin edilebilen sonuçlardan biridir. Nitekim bu olası etki üzerinde büyük oranda fikir birliği vardır.

Çizelge 4.38. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Tekneyi vermek yerine ruhsatını kullanarak teknemi yenileyebilirim” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı

	Etki derecesi *				Toplam
	1	3	4	5	
İlkokul mezunu	1	0	0	33	34
Ortaokul mezunu	1	1	0	15	17
Lise mezunu	0	0	1	12	13
Üniversite mezunu	0	0	0	8	8
Toplam	2	1	1	68	72
Yaş gruplarına göre					
35 yaş altı	0	0	0	14	14
35-50 yaş arası	2	1	0	29	32
50 yaş üstü	0	0	1	26	27
Toplam	2	1	1	69	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Çizelge 4.39. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Bu teknenin ruhsatını başka birisine devletin ödediğinden daha fazla bir miktara satabilirim” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı

	Etki derecesi *			Toplam
	3	4	5	
İlkokul mezunu	1	1	32	34
Ortaokul mezunu	0	1	16	17
Lise mezunu	1	0	12	13
Üniversite mezunu	0	0	8	8
Toplam	2	2	68	72
Yaş gruplarına göre				
35 yaş altı	0	0	14	14
35-50 yaş arası	1	2	29	32
50 yaş üstü	1	0	26	27
Toplam	2	2	69	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Ankete katılan balıkçılara programa katılmama kararı konusunda baba mesleklerinin etkisinin derecesi, yaş aralığı ile eğitim düzeyleri kategorilerinde incelenmiş olup 35-50 yaş arası olarak nitelenen orta yaş grubu grup haricinde etki derecesinin farklılaşmadığı görülmektedir (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.40. Ankete katılan balıkçıların programa katılmama nedenleri arasında “Bu meslek baba mesleğidir, atamam” faktörüne verdikleri cevapların frekans dağılımı

	Etki derecesi *				Toplam
	1	2	4	5	
İlkokul mezunu	1	0	1	32	34
Ortaokul mezunu	1	0	1	15	17
Lise mezunu	1	2	0	10	13
Üniversite mezunu	2	1	0	5	8
Toplam	5	3	2	62	72
Yaş gruplarına göre					
35 yaş altı	1	2	0	11	14
35-50 yaş arası	4	1	2	25	32
50 yaş üstü	0	0	0	27	27
Toplam	5	3	2	63	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

Ankete katılan balıkçılar, babalarının da mesleğinin balıkçı olması durumunun programa katılmama kararı üzerinde çok etkili olduğunu belirtmelerine karşın, çocuklarına bu mesleği devretmekte isteksiz oldukları gözlemlenmiştir. Bu durumun etkisi eğitim düzeyi ve yaş aralığı kategorilerinde farklılaşmaktadır (Çizelge 4.41)

Çizelge 4.41. Ankete katılan balıkçıların çocuklarının bu mesleği yapmaları konusundaki düşüncelerinin frekans dağılımı

	Etki derecesi *			Toplam
		3	5	
İlkokul mezunu	11	0	23	34
Ortaokul mezunu	9	1	7	17
Lise mezunu	5	1	7	13
Üniversite mezunu	5	0	3	8
Toplam	30	2	40	72
Yaş gruplarına göre				
35 yaş altı	6	0	8	14
35-50 yaş arası	14	2	16	32
50 yaş üstü	11	0	16	27
Toplam	31	2	40	73

*: 1. Hiç etkisi olmadı, 2. Biraz etkisi oldu, 3. Orta düzeyde etkili oldu, 4.Etkili oldu, 5.Çok etkili oldu

5. SONUÇLAR

Ankete katılan tüm balıkçıların beklenildiği üzere cinsiyeti erkektir. Balıkçıların % 44'ünü oluşturan çoğunluk, orta yaş adıyla sınıflandırılan 35-50 yaş aralığıdır. Araştırmaya katılan balıkçıların çoğunluğu (% 44'ü) ilkokul mezunudur. Ancak, balıkçıların % 28'i “şimdiki aklım olsaydı...” cümleciğini “okurdum” cevabı ile tamamlamıştır. Yapılan incelemede balıkçıların yaş gruplarına göre pişmanlık ile memnuniyet durumunun önemli ölçüde farklı olduğu belirlenmiştir. Nitekim çalışmada 35 yaş altı genç nüfus başka bir mesleğe yönelmek istediklerini, orta yaş grubu olarak nitelenen 35-50 yaş aralığındaki balıkçılar yine balıkçı olmak istediklerini, olgun grubundaki 50 yaş üstü balıkçıların da okumak istedikleri saptanmıştır. Bu durum genç balıkçıların durumlarından memnun olmadıkları olarak değerlendirilebilir.

Yaş grupları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki arandığında ise balıkçıların yaş gruplarına göre eğitim düzeylerinin önemli ölçüde farklı olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre çıkan değerler, yeni nesil balıkçıların daha eğitilmiş olduklarını göstermektedir. Bu durum gelecek açısından oldukça olumlu olarak değerlendirilebilir.

Balıkçıların ortalama deneyim süreleri 29 yıldır. Deneyim dağılımına bakıldığında 32 sıklıkla % 44 ağırlığın, 20-35 yıl arası tecrübe olduğu görülmektedir. Bu durumda balıkçı filomuzun sevk ve idaresi ortalama olarak deneyimli grup tarafından yapılmaktadır denilebilir.

Araştırmaya katılan balıkçıların mesleği bırakmaları durumunda yapabileceklerini araştırdığımızda; 65 sıklıkla % 89'unun balıkçılık dışında bir geliri olmadığı, herhangi bir meslek edindirme kursuna katılmadığı ve paraya dönüştürebilecekleri hobileri bulunmadığı görülmektedir. Yine ankete katılan balıkçıların % 90'ının babasının da balıkçı olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada denizde çalışılan gün sayısı ortalama 221 gün olarak tespit edilmiştir. Bu da ankete katılanların “aktif balıkçılık” yaptığını gösteren bir veridir. İncelemeler sonrasında, denizde çalışma gün sayısının balıkçıların yaşları, eğitim düzeyleri ve teknelerinin av araçları ile anlamlı bir ilgisi olmadığı saptanmıştır.

Tekne verilerinden elde edilen bilgiler filonun ortalama yaşının 20 olduğu yönündedir. Bu ortalamaya göre ankete katılan balıkçıların teknelerini 20 yaş altı ve üstü olarak sınıflandırılıp eldeki frekans ve yüzde değerleri ile Avrupa Birliğine bağlı ülkelerin balıkçı filo verileri karşılaştırıldığında, filomuzun daha genç olduğu ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada Geri-alım Programından habersiz olan balıkçı ile karşılaşılması saptanmıştır. Ankete katılan balıkçılara söz konusu programa hangi tip teknelerin başvurduğu ile ilgili görüşleri sorulduğunda % 40 ağırlıkla “eski”, ve % 25 ile de “Hurda” tekne sahipleri cevabı alınmıştır.

Yapılan araştırmada ortalama gemi yaşı ve çalışma günü dikkate alındığında, 20 yıllık teknelerle 221 gün ile aktif balıkçılık yapan balıkçıların geri-alım programına kendilerini uygun bulmadıkları düşünülebilir. Nitekim araştırma sonuçlarına göre; programı faydalı bulan kişi yüzdesi, programın devam etmesi gerektiğini inananlardan

daha azdır. Bunun olası sebeplerinden birisinin ilk üç icra edilen programda, küçük tekne toplayabilen geri-alım programının balık üzerindeki baskıyı azaltamayacağına olan inanç gelmektedir denilebilir. Nitekim avcılığın % 90'ı, boyları 18 ila 65 metre arasında olan trol gemileri ile yapılmaktadır (Duran 2002).

Programa katılmama kararındaki olası sebepler araştırıldığında en büyük etkenin ekonomi ile ilgili endişeler olduğu gözlenmektedir. Araştırmada teşvikten daha fazlasını kazanıyor olmak, teknesini yenileme ve ruhsat satışının yapabilecek olması ihtimalleri, programa katılmayan balıkçıların bu kararı verirken en çok etkileyen faktörlerin başında yer aldığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Geri-alım Programında belirlenen meblağın balıkçılara az gelmesi, programa katılmama nedenlerinden en önemli faktörlerden birisi olarak belirlenmiştir. Ankete katılan balıkçıların bu kararı vermelerinde, mesleklerinin baba mesleği olmasının % 86 oranında etkili olduğu tespit edilmiştir.

7. KAYNAKLAR

Agar, J. J., Fleming, C. S., Tonioli, F., 2019. The net buyback and ban in St. Croix, U.S. Virgin Islands *Ocean & Coastal Management*, Volume 167, 1 January 2019, pp 262-270

Anonim 1: GTHB(b), 2018. BSGM, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü. Türkiye'deki Balıkçı Tekne Sayısı <https://www.tarimorman.gov.tr/BSGM/Belgeler/Icerikler/Su%20Ürünleri%20Veri%20ve%20Dökümanları/Su-Ürünleri-İstatistikleri-Mart-2019.pdf> [Son erişim tarihi: 25.05.2019]

Anonim 2: Altıncı beş yıllık kalkınma planı http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/Altinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1990-1994.pdf [Son erişim tarihi: 10.01.2017]

Anonim 3: Birinci beş yıllık kalkınma planı <http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFBDCF6B4EA3F896DFD> [Son erişim tarihi: 10.01.2017]

Anonim 4: GTHB(a), 2015. SUBİS, Su Ürünleri Bilgi Sistemi. 1970-1990 yılları arası deniz ürünleri üretimi ve denizdeki balıkçı teknesi sayısı..<http://www.subis.tarim.gov.tr> [Son erişim tarihi: 10.01.2017]

Anonim 5: GTHB(a), 2015. SUBİS, Su Ürünleri Bilgi Sistemi. Geri-alım programları ile filo sayısında azalma. <http://www.subis.tarim.gov.tr> [Son erişim tarihi: 10.01.2017]

Anonim 6: GTHB(a), 2015. SUBİS, Su Ürünleri Bilgi Sistemi. 3. Geri-alım programı metre başına destek miktarı. <http://www.subis.tarim.gov.tr> [Son erişim tarihi: 10.01.2017]

Anonim 7: TAYA 2011 Türkiye'de aile yapısı araştırması. <http://www.anararastirma.com.tr/tr/detay/turkiye-aile-yapisi-arastirmasi-taya-2011> [Son erişim tarihi: 24.05.2019].

Anonim 8: SGK 2019 Sigorta Güvenlik Kurumu <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/kurumumuz>[Son erişim tarihi: 24.05.2019].

Anonim 9: <http://www.mesleksecimi.net/?pnum=12&pt=Meslek+Se%C3%A7imi+ve+Kariyer+Planlamas%C4%B1nda+Yap%C4%B1lan+Yanl%C4%B1%C5%9Flar+Nel+erdir%3F> [Son erişim tarihi: 24.05.2019].

Anonymous 1: Eurostat 2018 Fishing fleet between 2008 and 2017 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Fishing_fleet,_2008_and_2017.png[Son erişim tarihi: 01.05.2019].

Anonymous 2 Eurostat 2018.:Fisheries database. Fishing fleet by age.

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/fisheries/data/database> [Son erişim tarihi: 01.05.2019].

Atay, D., Korkmaz, A. Ş., Pulatsü, S., Yıldız, H. & Rad, F., 1995. Su Ürünleri Tüketim Projeksiyonları ve Üretim Hedefleri. Türkiye Ziraat Mühendisliği IV. Ziraat Teknik Kongresi, 9-13 Ocak 1995, II. Cilt, pp:.809-823.

Curtis, R., Squires, D., Fisheries Buyback. International Workshop on Fishing Vessel and Licence Buyback Programs, University of California, La Jolla California, March 22-24, 2004

Duran, T., 2002. Türk Denizciliği ve Deniz Ticareti Kaynakları, Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği Yayınevi, İstanbul.

Göktay,S., Bodur, H. G., Ünal, V., 2018. Türkiye’de İlk Balıkçı Gemisi Geri-alım Programının Analizi .*Ege Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 35(4),pp: 433-445.

Grafton, R. Q., Nelson, H., 3th August 2005, The Effects of Buy-back Programs in the British Columbia Salmon Fishery, Australian National University, Economics and Environment Network Working Paper, EEN0505, <http://een.anu.edu.au/>

Holland, S. D., Steiner, E., Warlick, A., 2017. Can Vessel Buybacks off: An Evaluation of an Industry Funded Fishing Vessel Buyback. *Marine Policy*, Volume 82, Pages:8-15

Karauçak, Ş., 2009, AB Ortak Balıkçılık Politikasına İlişkin Bilgi Kaynakları. ETCF, EU-Turkey Chambers Forum.Türk İş Dünyası için AB Mevzuatı.. Morris & Chapman, Brüksel, Belçika pp: 100-106. <http://www.morris-chapman.com>

Kurt, S., Muse, B., 1984, Buyback of Fishing Rights in the US and Canada: Implications for Alaska. Presented at the 114th Annual meeting of the American *Fisheries Society*, August 1984, pp:78(FY85) Ithica, NY.

Lee, S.,Midani, R. A., 2015. Productivity Change Under the Vessel Buyback Program in Korean Fisheries. *Fisheries Science*, 2015, Volume 81, Issue 1, pp:21-28.

Montemayor, A. M. C., Munro, G., Trejo, V. H., Sanjurjo,E.,2016, Strategies and Rationale for Fishery Subsidy Reform, *Marine Policy*, Volume 69, pp:229-236.

Quijano, D., Salas,S., Garcia, C. M., Abunader, V. I., 2018. Factors Contributing to Technical efficiency in a mixed fishery: Implications in Buyback Programs. *Marine Policy*, Volume 94, pp:61-70

Squires , D., Joseph, J., Groves, T., 2016. Buybacks in Fisheries. California, United States of America. <http://www.fao.org/3/a1338e/a1338e14.pdf> [son erişim tarihi 05.05.2019]

Teh, L. S. L., Hotte, N., Sumalia, R. U., 2017. Having it all: can fisheries buybacks achieve capacity, economic, ecological and social objectives?. *Maritime Studies*, Springer, Vol:16:1

Unal V., Ekmekçi B., 2015. Türkiye’de 10 metre ve üzeri Balıkçı Gemilerinde Geri-alım Programının Değerlendirilmesi. Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi. Proje No: 2014/SÜF/017. Bornova, İzmir

- Üstündağ E., 2013. Karadeniz’de Balıkçılık Yönetimi Uygulamalarının Balıkçılığımıza Olan Etkilerinin Değerlendirilmesi. Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 246 s.
- Yamane, T., Esin, A., Aydın, C., Bakır, M. A. ve Gürbüzsel, E., 2001. Temel Örnekleme Yöntemleri. Literatür Yay. İstanbul.
- Yılmaz, S., Bilgin, E. E., Olguner, T. M., 2017, Evaluation of Fishing Vessel Buyback Program Implemented in Turkey During EU Accession Process. *Journal of Aquaculture Engineering and Fisheries Reseach*. 3(1):58-64.
- Zivin, G. J., Mullins, J., 2015 . Vessel Buyback in Fisheries: The Role of Auction and Financing Structures. *Marine Policy*, Volume:53, pp:188-197

8. EKLER

Ek 1: Balıkçılara yöneltilen anket soruları

Anket No:	BALIKÇI TEKNELERİNDE GERİALIM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ 2018	Yer:
<p>İyi günler, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 2014 / 6091 sayılı Kararına istinaden yürürlüğe giren 2014/26 Numaralı “Balıkçılık Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılacak Destekleme Tebliği” kapsamında politikanın ortaya çıkaracağı etki/etkileri saptamak ve değerlendirmek amacıyla anket çalışması yapmaktayız.</p> <p>Daha önce yapılmış anket çalışmasından farklı olarak, bu destekleme programından yararlanmamış balıkçı tekne sahipleri ile çalışmak istemekteyiz.</p> <p>İşbirliğiniz ve yardımseverliğiniz için şimdiden teşekkür ederiz.</p>		

A. Sosyo-demografik veriler:

1. Kaç yaşındasınız?	
2. Cinsiyetiniz nedir?	1- kadın 2- erkek
3. Eğitim düzeyi Eğitim düzeyinizi yazınız	
4. Medeni haliniz nedir?	1- Evli 2- bekar 3- diğer (.....)
5. Asıl mesleğiniz nedir?	1- balıkçılık 2- kamuda çalışıyor 3- emekli 4- öğrenci 5- çiftçi 6- turizm sektörü 7- serbest çalışıyor 8- diğer.....
6. Varsa ikinci işiniz nedir?	1- yok 2- kamuda çalışıyor 3- emekli 4- öğrenci 5- çiftçi 6- turizm sektörü 7- serbest çalışıyor 8- diğer.....
7. Barınma durumunuz nedir?	1-Ev sahibi 2- kiracı 3- diğer
8. Sosyal güvenceniz var mıdır?	1- Evet 2- Hayır Evet ise nedir?

9. Kaç yıllık balıkçılık yapıyorsunuz?
10. Şu anki teknemizle kaç senedir balıkçılık yaptınız?
11. Balıkçılık dışı geliriniz var mıdır?	1- Evet 2- Hayır Evet ise
12. Babanızın mesleği balıkçılık mıdır?
13. Balıkçılık dışında herhangi bir meslek edindirme dersi aldınız mı?
14. Paraya dönüştürebileceğiniz hobileriniz var mıdır?
15. Balıkçı olmasaydınız ne olmak isterdiniz?
16. Yandaki cümleyi tamamlayınız mıdır?	Şimdiki alkım olsaydı.....
17. Çocuğunuzun balıkçılıkla uğraşmasını ister miydiniz, neden?
18. Personelle kan bağıınız var mıdır?	1- evet 2- hayır

B. Ekonomik Veriler (2017 yılı için)

1- Yıl boyunca denizde çalıştığınız gün sayısı nedir?
2. Toplam satış tutarınız ne kadardı?

C. Tekne Verileri

1. Teknenin adı nedir?
2. Tekne kaç yıllıktır?
3. Tekne boyu kaç metredir?
4. ana makine kaç yıllıktır?
5. Ana makine gücü nedir?
6. Avcılık için hangi bölgeyi kullanılıyorsunuz?

7. Hangi av aracı / araçlarını kullanıyorsunuz?	1- uzatma ağı 2- paragat 3- gırgır 4- trol 5- trol-gırgır 4- diğer.....
8. Sicilde kayıtlı herhangi bir restorasyon geçirmiş midir?

D. Program verileri

1. Geri-alım programını daha önce duydunuz mu, nereden?	1- evet 2- hayır
2. Teknenizin tahmini değeri ne kadardır?
3. Geri-alım programına sizce kimler katıldı?	
4. Geri-alım programının devam etmesi gerektiğine inanıyor musunuz?	
5. Programın nasıl bir etki yaratacağını düşünüyorsunuz?	
6. Programa olumsuz bakmanıza hangi faktör, ne kadar etkili olmuştur?	

	1- Hiç etkisi olmadı	2- Biraz etkili oldu	3-Orta düzeyde etkili oldu	4- Etkili oldu	5- Çok etkili oldu
1. Balıkçılık dışında para kazanacak başka bir işim yok					
2. Balıkçılık dışında boş zamanlarımı geçirebileceğim bir hobim yok					
3. Halihazırda devletin ödediği teşvikten daha fazlasını kazanıyorum					
4. Tekneyi vermek yerine ruhsatını kullanarak teknemi yenileyebilirim.					
5. Bu teknenin ruhsatını başka birisine devletin ödediğinden daha fazla bir miktara satabilirim.					
6. Bu meslek baba mesleğidir, atamam.					
7. Çocuğumun da bu mesleği yapmasını istiyorum.					
8. Diğer.....					

Değerli zamanınızdan çalıp anketimize katıldığınız için teşekkür ederiz.
Son olarak eklemek istediğiniz bir şey varsa aşağıya yazabilirsiniz.

.....
.....
.....

Selametlerimizle, Rastgele!!

Doç Dr. Serpil YILMAZ

Esra E. BILGIN

Ek 2: Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara yapılacak destekleme tebliği

7 Haziran 2014 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 29023

TEBLİĞ

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından:

BALIKÇI GEMİSİNİ AVCILIKTAN ÇIKARANLARA

YAPILACAK DESTEKLEME TEBLİĞİ

(TEBLİĞ NO: 2014/26)

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin amacı; 7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan, 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar gereği, stokların korunması, av baskısının azaltılması ve sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması için, on metre ve üzerindeki balıkçı gemisini kendi isteği ile avcılıktan çıkararak gemi sahiplerine yapılacak desteklemeye ilişkin iş ve işlemlerle ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ, 2014/6091 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 15 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğde geçen;

a) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,

b) Banka: T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğünü,

c) Banka şubesi: Banka şube müdürlüklerini,

ç) BSGM: Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünü,

d) Balıkçı gemisi: Bakanlıkça denizlerde avcılık faaliyetlerinde bulunmak üzere ruhsatlandırılmış ve ruhsat tezkeresi halen geçerli bulunan, on metre ve üzerinde boy uzunluğuna sahip Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS)'nde kayıtlı gemileri,

e) Balıkçı gemisi sahibi: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı gemi sicil kütüğü kayıtlarında balıkçı gemisinin sahibi olarak belirtilen gerçek veya tüzel kişileri,

f) Boy uzunluğu: Balıkçı gemisinin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı gemi sicil kütüğü kayıtlarında yer alan en büyük boy uzunluğunu,

g) İl/ilçe müdürlüğü: Bakanlık il/ilçe müdürlüklerini,

ğ) Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS): Bakanlık bünyesinde kurulu bulunan su ürünleri ve balıkçı gemilerine ilişkin kayıtların tutulduğu, verilerin toplandığı bilgi sistemini,

h) Yetki belgesi: Bu Tebliğ kapsamında gemiye ait işlemleri yürütmek üzere, gemi sahibi/sahipleri tarafından yetkilendirilen kişi/kişilere ait noter tasdikli belgeyi,

ifade eder.

Desteklemenin kapsamı

MADDE 4 – (1) Denizlerde avcılık faaliyetlerinde bulunmak üzere Bakanlık tarafından ruhsatlandırılmış ve ruhsat tezkeresi halen geçerli olan on metre ve üzerinde boy uzunluğuna sahip ve SUBİS’de kayıtlı gemiler destekleme kapsamındadır.

(2) Destekleme kapsamına alınacak gemilerin boy uzunluğunun belirlenmesinde 2014/6091 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yayım tarihinden önce gemiye ait boy uzunluğu esas alınır. Bakanlar Kurulu Kararının yayımlandığı 12/4/2014 tarihinden sonra gemilerde yapılan boy artışı dikkate alınmaz ve destekleme kapsamı dışında tutulur.

(3) İçsularda faaliyet gösteren gemiler, yardımcı gemiler ile boy uzunluğu on metreden küçük gemiler destekleme kapsamı dışındadır.

(4) Yasa dışı avcılık nedeniyle idari yaptırım uygulanarak ruhsat tezkeresi iptal durumunda olan gemiler destekleme kapsamı dışındadır.

(5) İlgilisinden alınmış muvafakatnamesi bulunanlar hariç, üzerinde bir hak ve tahkikat olan gemiler destekleme kapsamı dışındadır.

(6) Destekleme kapsamına alınacak gemi sayısı Bakanlık bütçe imkânlarıyla sınırlıdır.

(7) Birden fazla balıkçı gemisi sahibi olanlar ancak bir gemisi için müracaat edebilir.

Müracaat

MADDE 5 – (1) Desteklemeden yararlanmak isteyen balıkçı gemisi sahipleri, bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren 30/9/2014 tarihine kadar gemisinin ruhsat tezkeresinin düzenlendiği il müdürlüğüne Ek-1’de yer alan dilekçe ile müracaat eder. Dilekçenin ekinde;

a) Balıkçı gemisinin sicil kayıtlarının bulunduğu liman başkanlığından alınacak, onaylı gemi kütük kayıt örneği,

b) Geminin birden fazla kişiye veya tüzel kişiliğe ait olması halinde, bu Tebliğ kapsamında gemiye ait işlemleri yürütmek üzere, gemi sahibi/sahipleri tarafından yetkilendirilen kişiye ait yetki belgesi,

c) İl müdürlüğünden alınacak balıkçı gemisine ait Bakanlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı kayıtlarını birlikte gösteren SUBİS'den alınan onaylı belge,

bulunur.

(2) İl müdürlüğünce SUBİS'den, karşılaştırma tablosu şeklindeki balıkçı gemisine ait Bakanlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı gemi kayıt bilgilerini gösteren kayıt bilgisinden iki nüsha çıktı alınır. Çıktı örneklerindeki gemi ile ilgili bilgilerin doğruluğu, müracaat sahibine imza karşılığı onaylatılır. Onaylı nüshalardan biri müracaat sahibine teslim edilir, diğeri dilekçeye eklenir.

(3) İl müdürlüğünce, müracaat tarihi itibarıyla, gemi hakkında 4 üncü maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen hususla ilgili gerekli inceleme yapılır. İnceleme sonucunun uygun olması halinde müracaat işleme alınır. Uygun olmayan müracaatlar kabul edilmez.

(4) Uygun bulunarak işleme alınan müracaatlar il müdürlüğünce SUBİS'e kayıt edilir.

Müracaatların değerlendirilmesi

MADDE 6 – (1) İl müdürlüğünce müracaatları alınarak SUBİS'e kaydedilenlerin listesi, Bakanlığın resmi internet sitesinde 30/9/2014 tarihinden sonra yedi iş günü süre ile ilan edilir. Bu süre içerisinde herhangi bir itiraz olmaması halinde müracaat listesi kesinleşir. Listeye itirazlar bu ilan süresi içerisinde BSGM'ye yapılır. Yapılan itirazlar ilan süresi bitiminden itibaren on iş günü içerisinde incelenip sonuçlandırılarak müracaat listesi kesinleştirilir. Kesinleşen müracaat listesine daha sonra yapılacak itirazlar dikkate alınmaz.

(2) Kesinleşen müracaat listesine göre hesaplanan destekleme ödemesi miktarı toplamı, bu amaçla ayrılan ödenek miktarından az veya eşit olması halinde müracaat listesindeki gemilerin tamamı destekleme kapsamına alınabilir.

(3) Kesinleşen müracaat listesine göre hesaplanan destekleme ödemesi miktarı toplamı, ayrılan ödenek miktarından fazla olması halinde, otuzbeş metre ve üzerindeki gemilere öncelik tanınır. Destekleme kapsamına alınacak diğer balıkçı gemileri kesinleşen liste içerisinde noter huzurunda yapılacak kura ile belirlenir. Kura çekimine öngörülen ödenek miktarına ulaşıncaya kadar devam edilir. Ayrıca öngörülen ödenek miktarına denk gelen balıkçı gemisi sayısının yarısı kadar yedek liste aynı kura yöntemi ile belirlenir.

(4) Kura sonucu belirlenen asıl ve yedek gemilere ait liste Bakanlığın resmi internet sitesinde yayımlanır. Kesinleşen asıl ve yedek listede yer alan gemilerin sahipleri,

gemilerinin teslim veya devir tarihine kadar olan sürede, BSGM'ye yazılı olarak bildirmek sureti ile destekleme kapsamından çıkabilir. Çıkanların yerine listedeki sırasına göre yedekler dahil edilir.

(5) Kura sonucunda destekleme kapsamına giremeyen balıkçı gemisi sahipleri hiçbir hak iddia edemez.

(6) BSGM tarafından, gemilerin teslim edilecekleri yerler ve tarihleri belirtir liste Bakanlığın resmi internet sitesinde ilan edilir. Ayrıca gemi sahiplerine yazı ile bildirilir.

Destekleme kapsamına alınan balıkçı gemilerinde aranacak özellikler, istenen belgeler ve gemi hakkında yapılacak işlemler

MADDE 7 – (1) Geminin teslimi sırasında, gemiye ait denize elverişlilik belgesinde belirtilen araç ve gerecin geminin üzerinde bulundurulması, motor seri numarasının okunur durumda olması zorunludur.

(2) Gemilerin, BSGM'ce belirlenen takvime göre, gemi sahibi/sahipleri veya yetki belgesinde belirtilen kişi/kişiler tarafından istenilen yerlerde teslim edilmesi zorunludur. Mücbir sebepler dışında buna uymayanların gemileri destekleme kapsamından çıkarılır ve bu durumda olanlar daha sonra desteklemeyle ilgili hak talebinde bulunamaz.

(3) Bakanlıkça istenilen yere teslim edilecek gemiler teslim yerine karayoluyla veya deniz yoluyla intikal ettirilebilir. Karayoluyla intikal ettirilecek gemiler için geminin ruhsat kod numarasının yazılı olduğu özel yük taşıma belgesi ve irsaliye faturası düzenlenir. Deniz yoluyla intikal ettirilecek gemiler için ise teslim edilecek yer denize elverişlilik belgesinde yazan sefer bölgesini aştığı takdirde liman çıkış belgesi veya yazılı izin belgesi alınır.

(4) Gemi, Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) indirilmiş akaryakıt kullanıyor ise ilgili liman başkanlığı ve vergi dairesinden gemiye ait akaryakıt kullanım defteri kaydı kapatılarak teslim esnasında yanında bulundurulur.

(5) Gemi teslim edilirken aşağıda belirtilen gemiye ait belgeler de teslim edilir.

a) Teslim edilecek gemiye ait en son düzenlenmiş denize elverişlilik belgesi,

b) Geminin balıkçı ruhsat tezkeresi,

c) Tonilato belgesi,

ç) Bağlama kütüğü ruhsatnamesi,

d) Geminin kütük kayıt örneği,

e) Gemi sahibi/sahipleri veya yetki belgesinde belirtilen kişiye ait T.C. kimlik numarası.

(6) Destekleme kapsamına alınan gemilerden bazıları su ürünleri ile ilgili araştırma, koruma, kontrol ve benzeri amaçlarla kullanılmak üzere kamu kurumlarına, üniversitelere veya yardım amaçlı olarak başka ülkelere verilebilir. Verilecek olan gemiler Bakanlık tarafından belirlenir. Belirlenen gemilerin devir işlemleri, devir masrafları gemiyi alacak kuruma ait olmak üzere gemi sahibi/sahipleri/yetki belgesi sahibi ve gemiyi alacak kurum tarafından gerçekleştirilir. Devirin gerçekleşmesini müteakip yedi iş günü içerisinde gemi sahibi/sahipleri/yetki belgesi sahibi aşağıdaki belgeleri BSGM'ye gönderir.

- a) Devir işleminin yapıldığını gösterir belge,
- b) Gemiye ait su ürünleri ruhsat tezkeresi,
- c) Gemi sahibi/sahipleri/yetki belgesi sahibinin T.C. kimlik numarası, gemi tüzel kişiliğe ait ise onaylı vergi levhası sureti,
- ç) Destekleme ödemesinin yatırılması istenilen Banka şubesi hesap numarası.

(7) Altıncı fıkra hükmü haricinde gemilerin teslimatı; BSGM tarafından il/ilçe müdürlüğüne görevlendirilecek iki ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı liman başkanlıklarından görevlendirilecek iki gemi sörvey uzmanının katılacağı en az dört kişiden oluşan heyet tarafından Ek-2'de yer alan teslim tutanağı ile gerçekleştirilir. İhtiyaç halinde bu heyete başka kurumlardan temsilci alınabilir. Teslim tutanağı dört nüsha olarak düzenlenir. Gemi sahibi/sahipleri veya yetki belgesi sahibine de imzalatılır. Bu nüshalardan biri gemi sahibi/sahipleri veya yetki belgesi sahibine verilir, bir nüshası il müdürlüğü tarafından BSGM'ye gönderilir, bir nüshası liman başkanlığına verilir, diğeri ise il müdürlüğünde muhafaza edilir.

(8) Gemi sahibi/sahipleri veya yetki belgesi sahibi gemisinin sicilinin bulunduğu liman başkanlığından geminin sicil terkin işlemini yaptırır. Terkin işleminin gerçekleşmesini müteakip yedi iş günü içerisinde gemi sahibi/sahipleri/yetki belgesi sahibi aşağıdaki belgeleri BSGM'ye gönderir.

- a) Terkin işleminin yapıldığını gösterir belge,
- b) Gemi sahibi/sahipleri/yetki belgesi sahibinin T.C. kimlik numarası, gemi tüzel kişiliğe ait ise onaylı vergi levhası sureti,
- c) Destekleme ödemesinin yatırılması istenilen Banka şubesi hesap numarası.

(9) Teslim edildikten sonra terkinin gerçekleşinceye kadar geçen sürede gemide oluşabilecek herhangi bir zarar ve ziyandan Bakanlık sorumlu tutulamaz.

(10) Herhangi bir sebeple terkin işlemi yapılamayan gemiler desteklemeden yararlanamaz. Terkinin gerçekleştirilemeyen bu gemiler sahibi/sahipleri veya yetki belgesi sahiplerine geminin teslimi esnasında düzenlenen tutanaktaki mevcuda göre tutanak ile teslim edilir.

(11) Destekleme ödemesini hak kazananlar için BSGM tarafından, Ek-3'te yer alan hak ediş icmal belgesi düzenlenir.

Çeşitli hükümler

MADDE 8 – (1) Desteklemeden yararlanmak üzere müracaat eden balıkçı gemileri teslim veya devir tarihine kadar balıkçılık faaliyetinde bulunabilirler.

(2) Teslim veya devir tarihine kadar, yasadışı avcılık nedeniyle idari yaptırım uygulanarak ruhsat tezkeresi iptal durumuna gelenler ile bu hususta mahkeme süreci devam eden gemiler desteklemeden faydalanamazlar.

(3) Desteklemeden yararlanan balıkçı gemisi sahipleri, gemisi ve bu gemiye ait ruhsat tezkeresi ile ilgili hiçbir hak ve talepte bulunamazlar.

(4) Sahte belge veya gerçeğe aykırı beyan ile idareyi yanıltmak suretiyle müracaat eden balıkçı gemisi sahipleri desteklemeye hak kazanmış olsa dahi bu desteklemeden yararlandırılmazlar.

(5) Desteklemeden faydalanan balıkçı gemileri, terkin veya devir işleminden sonra SUBİS kayıtlarından çıkarılır.

Kaynak aktarımı ve ödemeler

MADDE 9 – (1) Desteklemeler için gerekli nakdi kaynak, 2014/6091 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği, 2015 yılı bütçesinde Hayvancılık desteklemeleri için ayrılacak ödenekten sağlanır ve gerekli paranın aktarılmasını müteakip Bakanlık tarafından Banka aracılığı ile ödenir.

Yetki ve denetim

MADDE 10 – (1) Bakanlık, bu Tebliğin uygulanmasında; Tebliğde yer almayan konularda düzenleme yapmaya ve uygulamaya, karşılaşılabilecek problemlerin çözüme kavuşturulmasına, 2014/6091 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ve bu Tebliğde belirtilen hususlara aykırı olmamak şartıyla yetkilidir.

(2) Bakanlık, bu Tebliğde belirtilen hususlarda ilave bilgi ve/veya belge isteyebilir ve bunlara ilişkin her türlü denetimi yapar.

Haksız ödemelerin geri alınması ve hak mahrumiyeti

MADDE 11 – (1) Bu Tebliğ kapsamında haksız yere ödemeye neden olanlar ile haksız yere ödemelerden yararlanmak üzere sahte veya içeriği itibarıyla gerçek dışı belge düzenleyen ve kullananlar hakkında gerekli cezai, hukuki ve idari işlemler yapılır.

(2) Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak

hesaplanan kanunî faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

(3) Bu Tebliğ ile belirlenen destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilenler, beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

Sorumluluk

MADDE 12 – (1) Tüm bilgi ve belgelerin doğruluğundan, bilgi ve belge sahibi ile onaylayan kişi ve kuruluşlar doğrudan sorumludur. Destekleme ödemesi yapılan belgeler istendiğinde ibraz edilmek üzere ilgili birimlerin arşivlerinde beş yıl süre ile saklanır.

Yürürlük

MADDE 13 – (1) Bu Tebliğ hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

ESRA ERİKÇİ BİLGİN

esraerikcibilgin@yahoo.com

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans 2015 – 2019	Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Su Ürünleri Mühendisliği, Ana Bilim Dalı, Antalya
Lisans 1991-1995	İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, İstanbul

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Öğretim Görevlisi 2016 – devam ediyor	Piri Reis Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, İstanbul
--	--

ESERLER

Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

Yılmaz, S., Bilgin, E. E., Olguner, T. M., (2017) Evaluation of fishing vessel buyback program implemented in Turkey during EU Accession Process. Journal of Aquaculture Engineering and Fisheries Reseach. 3(1):58-64, İstanbul.

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler

Yılmaz S., Bilgin E., Olguner M., "Evaluation of Fishing Vessel Buyback program Implemented in Turkey During EU Accession Process", Middle East and Central Asia 2016 Conference , İzmir, TÜRKİYE, 2-4 Haziran 2016, vol.1, no.1, pp.53-54